

Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning

Lekser

”en gammel tradisjon eller en nødvendighet i den norske skolen?”

Anna-Marie Bensnes Torbergson

Masteroppgave i lærerutdanning for 1.-7. trinn mai 2015

Læring og motivasjon starter ikke med lekser, men med den gode lærer!

- Lærer

Forord

Endelig er masteroppgaven ferdig, og klar til levering. Et halvt år med forskning, skriving og omskriving er endelig over. Nå skal sommeren komme og livet nytes. Det å arbeide med masteroppgaven har hatt sine oppturer og nedturer, mye stress og lange arbeidstimer. Hovedtemaet for denne oppgaven er lekser. Jeg har gjennom min forskning undersøkt hva lærerne mener rundt lekser i skolen og hva er argumentene de bruker. Jeg har sendt ut en spørreundersøkelse til lærerne og fått inn mange spennende svar som jeg presenterer i denne oppgaven.

Gjennom arbeidet med oppgaven har jeg mange jeg må takke. Først og fremst må jeg takke min pappa, Edd-Magne, for gjennomlesning av oppgaver gjennom hele utdanningsløpet mitt, fra småskolen til endt mastergrad. For tips og råd, for opplæring i word og ikke minst for motivasjon for å bli ferdig. Takk til mamma Sigrid for pågangsmot og motiverende ord i mørke stunder. Til svigermor Anne for gjennomlesning og god råd og mange diskusjoner. Og ikke minst takk til min tålmodige sønn og forlovede som har vært upåklagelige i en periode hvor jeg har vært stresset, fraværende og heftig engasjert i leksedebatten. Jeg ønsker også å takke alle rundt meg som har engasjert seg i arbeidet mitt og trodd på at jeg skulle komme i havn og bli ferdig.

Jeg må også takke min veileder Jette Stensen for gode råd og tips i prosessen med oppgaven.

Til slutt må jeg også si tusen takk til mine samarbeidsskoler og da en ekstra takk til de lærerne som tok seg tid i sin travle hverdag til å svare på spørsmålene mine. Uten dere og deres svar hadde det ikke blitt en oppgaven.

Tusen takk alle sammen.

Anna-Marie Torbergsen
Sandstrand, mai 2015

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	ix
1 Innledning.....	11
1.1 Samfunnskontekst.....	11
1.2 Læring.....	12
1.3 Lekser	13
1.4 Bakgrunnen for problemstillingen	13
1.5 "Hypotese"	14
1.6 Oppbygging av oppgaven	15
2 Teoridel.....	17
2.1 Lekser:	17
2.2 Hva er lekser?.....	17
2.2.1 Hva er gode lekser?.....	18
2.2.2 Kunnskapdepartementets definisjon på gode lekser	18
2.2.3 Ulike former for lekser.....	19
2.3 Lekser i hjemmet	20
2.4 Lekser gjennom historien	21
2.5 Forskning på lekser	21
2.5.1 FUG – foreldreutvalget for grunnopplæringen.....	21
2.5.2 TIMSS - Trends in International Mathematics and Science Study.....	22
2.5.3 Marte Rønning	23
2.5.4 John Hattie.....	24
2.5.5 Oppsummering:.....	24
3 Metode	27
3.1 Kvantitativ metode	27
3.1.1 Fordeler og ulemper med spørreskjema.....	28
3.1.2 Ethiske hensyn	29
3.2 Utvalget av respondenter.....	30
3.2.1 Utvalget i undersøkelsen	30
3.2.2 Feilkilder.....	31
3.3 Spørreskjemaet	31
3.3.1 Spørreskjemaets oppbygging	31
3.3.2 Spørsmålene.....	32
3.3.3 Pretest.....	33
3.4 Datainnsamling.....	33
3.4.1 Gjennomføring	34
3.5 Oppsummering.....	34
4 Presentasjon av data, analyse og drøfting	37
4.1 Resultater fra spørreundersøkelsen	37
4.1.1 Lærernes forhold til lekser.....	38
4.1.2 Definisjoner av lekser.....	42
4.1.3 Gir du elevene lekser?.....	45
4.1.4 Hjem – skole samarbeid.....	47
4.1.5 Sosioøkonomisk bakgrunn.....	49
4.2 Et "ekspertintervju" med en rektor på en leksefri skole	51
4.2.1 En leksefri skole.....	52
4.2.2 Gode resultater	53
4.2.3 Erfaringer med en leksefri skole:.....	53

4.2.4	<i>Hva med foreldrene i en leksefri skole?</i>	54
4.2.5	<i>Utjevner en leksefri skole sosiale ulikheter?</i>	54
4.3	Resultater v.s Hypotesen.....	55
4.4	Analyse og drøfting av data.....	55
4.4.1	<i>Analyse; oppsummering av hovedresultatene</i>	55
4.4.2	<i>Svarer resultatene på problemstillingen?</i>	62
4.4.3	<i>Drøfting</i>	62
5	Avsluttende oppsummering	67
5.1	Svar på problemstillingen.....	67
5.2	Utfordringer for fremtiden.....	67
	Litteraturliste:	69
	Vedlegg	75
	Vedlegg 1 - Godkjenning fra NSD:	75
	Vedlegg 2 - Foreldreutvalgets undersøkelse:.....	79
	Vedlegg 3 - Mine spørsmål til undersøkelsen:.....	85
	Vedlegg 4 - Mail fra kunnskapsdepartementet:	92

Sammendrag

Oppgavens tittel

Lekser -

”en gammel tradisjon eller en nødvendighet i den norske skolen?”

Formål og problemstilling

Oppgavens mål er å få lærernes syn på lekser i skolen samt deres vurdering om lekser nødvendig. Jeg ønsker med denne undersøkelsen å være med på å skape undring og sette i gang noen tankeprosesser hos både dagens og fremtidige lærere om deres leksepraksis.

Metode

For å finne svar på min problemstilling har jeg valgt en kvantitativ metode ved bruk av en spørreundersøkelse. Denne har jeg sendt ut til fire ulike skoler. Undersøkelsen har 26 spørsmål fordelt på fire områder. Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) godkjente undersøkelsen 29. januar 2015.

Hovedresultater

Slik jeg ser det hele så har den norske skolen en lang tradisjon i forhold til å gi elevene lekser og mange skoler praktiserer dette fortsatt. Resultatet av min undersøkelse viser meg at i hovedsak begrunner lærerne leksepraksisen sin med fem faktorer. Disse faktorene er elven, skolen, tilpasset opplæring, hjemmet og motivasjon. Argumentene mot lekser går i hovedsak ut på at lekser er med på å skade relasjonen mellom lærer og elev, og det at lekser er med på å forsterke nederlaget til mange av de elevene som sliter på skolen fra før.

1 Innledning

Temaet for denne masteroppgaven er lekser. Det er ulik praksis og holdning i skolene til dette temaet. Noen lærere gir lekser som elevene skal gjøre hjemme, andre praktiserer ingen lekser. Jeg har sett på begrunnelsen og bakgrunnen for hvorfor slik ulik praksis. Gjennom en spørreundersøkelse til lærere ved forskjellige skoler med ulik praksis, har jeg fått belyst temaet og hva som er argumentene for lærernes praksis.

Jeg har gitt oppgaven tittelen:

”Lekser – en gammel tradisjon eller en nødvendighet i den norske skolen?”

1.1 Samfunnskontekst

Samfunnet rundt oss er i stadig endring. Det fører til at skolen i det norske samfunnet også må endres, nettopp fordi den må holde tritt med samfunnsendringene som skjer rundt den. Som en øy flyter skolen fritt på et stort hav med bølger, vind, uvær samt en og annen solskinns dag, den skylles hit, den skylles dit. Gjennom sin reise på det åpne og uforutsigbare havet skjer det noe med alle de som bor på øya, de blir slitne og lei, de går stadig usikre tider i møte og målene de hadde for arbeidet da de startet, har forandret seg underveis.

Lærerne i skolen har et omfattende mandat som omhandler læringen og sosialiseringen som skjer i skolen. Gjennom sin undervisning og kompetanseutvikling skal skolen skape/forme grunnlaget for elevenes fremtidige deltagelse i samfunnet. Et av de bærende prinsippene i den norske skolen er å kunne høre til, være reelt inkludert og få en tilpasset opplæring. Få vil være uenig i at disse prinsippene er viktige i det velferdssamfunnet vi lever i (Damsgaard, 2010). Skolen skal være *”hjemmets forlengede arm”* når det kommer til oppdragelsen av elevene (Imsen, 2005). Foreldrene har hovedansvaret for oppdragelsen av barna sine, men elevene tilbringer så mye tid på skolen at det ville være unaturlig om ikke lærerne må bidra til at elevene blir *«gagns menneske»*. I dagens mediesamfunn hvor 24 % av 9-12 åringene og 84 % av 13-16 åringene er på Facebook (Ørstavik, 2011) er det ikke alltid like lett å følge med på hva som opptar elevene. Dette mediesamfunnet har gitt både foreldre og lærere en større utfordring når de i samarbeid skal oppdra eleven. Den påvirkningen som skjer i sosiale medier, på datamaskinen, nettbrett og telefoner har verken skolen eller foreldrene stor kontroll på eller muligheten til å kontrollere (Imsen, 2005). Her har skolen og foreldrene mange muligheter til f.eks å spille på lag med teknologien. Dette kan gi lærere mange spennende tilskudd i skolehverdagen. Skolen kan oppdra elevene og hjelpe dem til å utvikle selvstendige

holdninger basert på grunnleggende verdier, slik at hver enkelt elev/individ klarer å forholde seg kritisk til mediesamfunnets enorme tilbud av stimulering (Imsen, 2005).

Den britiske professoren Andy Hargreaves mener det er tre måter lærerne kan forholde seg til endringer i samfunnet på;

- de kan være en *katalysator* for kunnskap som ”det nye samfunnet” har bruk for
- de kan være en motkultur til enkelte *negative* samfunnstrekk
- de kan se på seg selv som ofre og dermed trekke seg tilbake i en tornerosesøvn der drømmene fortelle at alt var bedre under Gerhardsen

(Helle & Strøm, 2005, p. 22)

Det er ingen tvil om at skolene bør se på seg selv som både katalysatorer og som en motkultur og ikke som et offer. Skolene bør velge en struktur som gir elevene et forutsigbart fellesskap i en relativt uforutsigbar og individualisert verden (Helle & Strøm, 2005, p. 22).

1.2 Læring

”Mennesker lærer hele livet. Læring skjer på alle arenaer og i alle livets situasjoner. Alle har potensial for læring, og vi må sørge for at dette potensialet kommer både det enkelte individet og samfunnet best mulig til nytte.” (Kunnskapsdepartementet, 2006-2007)

I følge St. Meld 16 er læring noe som skjer gjennom hele livet og ikke bare på skolen og i skoletiden. Lev Vygotsky hevder at menneskelig utvikling har sitt utgangspunkt i miljøet barnet vokser opp i. All utvikling starter i det aktuelle sosiokulturelle miljøet, for deretter å bli en del av barnet selv (Postholm & Moen, 2009). Et sentralt poeng hos Vygotsky er at all intellektuell utvikling og all tenkning har utgangspunkt i sosial aktivitet. Utviklingen løper fra en tilstand hvor barnet kan gjøre ting sammen med andre, til en tilstand hvor barnet kan gjøre ting alene (Imsen, 2005). Slik jeg ser på læring og lekser så er det i hovedsak Lev Vygotskys teori om utvikling som blir relevant, læreren gjennomgår viser og hjelper med oppgaver og fagstoffet på skolen, før elevene jobber med stoffet selv hjemme. I boken ”*Tilpasset opplæring – intensjoner og skoleutvikling*” har Jorun Buli-Holmberg en artikkel om lærerrollen og tilpasset opplæring. Hun sier her at den gode underviser inspirerer til at alle elever lærer, og at undervisningen gjennomføres på en slik måte at elevene får erfaring med å lykkes i sitt arbeid, tror på sine egne evner, utvikler seg og opplever en positiv skolelivskvalitet (Buli-Holmberg, 2008). Det er her den virkelige lærerjobben starter.

1.3 Lekser

Høsten 2014 tok diskusjonene og debattene om lekser seg opp. Nesten hver uke kunne en lese i aviser og se innslag på tv der det kom fram ulike meninger og synspunkt om lekser. Det er nettopp dette som er så spennende med temaet lekser, alle har en mening fordi alle har hatt et forhold til lekser gjennom egen - eller barns skolegang. Når jeg forteller folk jeg møter om at jeg skal skrive min masteroppgave om lekser, har de alltid en mening å dele eller spør om ”*ja da finner du vel ut at vi ikke trenger det?*” De fleste engasjerer seg i debatten, mange ønsker å dele sine synspunkt og disse har ofte helt ulike meninger, erfaringer og holdninger både til lekser og skole generelt. Mange lærere jeg har snakket med i forkant av min masteroppgave, uttalte at de var litt usikre på om lekser gav de resultatene som de håpet på. Likevel - de var veldig tydelig på at mengdetrening i matematikk og lesetrening hjemme var alfa og omega for å lykkes i disse fagene. Thomas Nordahl definerer lekser som noe som må ha moderat omfang, stoffet må være gjennomgått på forhånd og leksene skal ikke ha større vanskelighetsgrad enn at elevene har store muligheter til å mestre dem på egen hånd (Nordahl, 2012).

1.4 Bakgrunnen for problemstillingen

I denne masteroppgaven har jeg undersøkt tematikken lekser i skolen. Hovedtanken bak oppgaven er å sjekke litt hva som skjer ute i skole-Norge på leksefronten. Gjennom resultatene fra undersøkelsen og drøftingen kan jeg bruke denne kunnskapen på en god måte, spesielt nå som jeg snart er ferdig student og skal ut i arbeidslivet. Hvordan skal jeg selv praktisere bruken av lekser når jeg selv blir lærer - finnes det noe godt svar på dette? Oppgavens resultater er tenkt for fremtidige lærere og de som allerede er ute i skolen og som trenger en tankevekker når det kommer til sin egen leksepraksis - er den god eller trenger jeg å ta noen grep? Jeg håper med dette å starte noen tankeprosesser hos den enkelte og på den måten kanskje være med på å gi elevene en bedre leksehverdag.

Problemstillingen for denne oppgaven er som følger;

”Lekser – en gammel tradisjon eller en nødvendighet i den norske skolen?”

Jeg har valgt denne problemstillingen fordi jeg gjennom egen praksis, via universitetet og på ulike skoler i Tromsø kommune, har sett mange ulike tilnærminger til temaet og oppfølging av lekser. Gjennom disse periodene har jeg ofte tenkt på hva leksene brukes til og hvordan

elevene lærer noe av sin hjemmelekse. I mine observasjoner ute i skolen har jeg sett mange elever som ikke har gjort leksene sine eller sliter med å få disse til, eller rett og slett ikke har fått tid nok til gjennomføre leksene. Jeg har da i ettertid lurt på hva lærerne har brukt som argumenter for å gi alle elevene lekse - og - ofte like lekser. Selv har jeg gjennom grunnskolen alltid vært en flink elev og gjort alt som har vært forventet av meg både når det kommer til lekser og det som skulle gjøres på skolen. På søndager har jeg sittet og tegnet atomer i naturfagsboken med passer og fine farger, gjennom lange ettermiddager både før og etter fotballtrening har jeg jobbet med leksene. Men hva er egentlig hensikten? Har jeg lært noe av alle disse timene? Jeg har derfor valgt å undersøke hvorfor lærerne ute i skolen gir lekser? Hva er egentlig argumentene? Trenger vi lekser?

For å svare på problemstillingen min har jeg valgt meg en kvantitativ metode i form av en spørreundersøkelse. Denne har jeg sendt ut til 33 respondenter på fire forskjellige skoler i Nordland og Troms.

Det er skolene selv som avgjør om de ønsker å gi elevene lekser. Et flertall av de norske skolene har valgt å gi lekser. Skolene står fritt til å velge å organisere opplæringen uten å gi elevene lekser. Organiseringen av opplæringen har som hensikt at alle elevene skal nå kompetansemålene nedfelt i LK-06 (Udir, 2014). I forbindelse med denne oppgave sendte jeg mail til kunnskapsdepartementet og lurte på hvordan de stilte seg til dette med lekser (vedlegg nummer 4). I svaret i jeg fikk fra dem skrev de: *Forskning viser at det er avgjørende hva slags lekser som gis, hvor mye som gis og hvordan de følges opp av læreren. For eksempel bør det ikke være for mye lekser, leksene må følges opp av læreren, og leksene bør ikke inneholde nytt stoff som ikke er gjennomgått i timen.*

1.5 ”Hypotese”

I utgangspunktet tror jeg at lærerne vil gi svar som er i tråd med de allmenne påstandene om hvorfor det er viktig med lekser. Svarene kan for eksempel være:

- lekser er viktig for kommunikasjonen med hjemmet/foreldrene
- det *gagner* elever med repetisjon og mengdetrening
- ”det er viktig å komme gjennom pensum”
- det ligger i skolens kultur at lærerne skal gi lekser

Jeg håper lærerne vil overraske meg i min undersøkelse. At de svarene jeg får inn, vil stride imot denne allmenne oppfatningen og at det viser seg at leksene er viktige av langt flere og bedre grunner enn de som allmenheten har oppfattet.

1.6 Oppbygging av oppgaven

Oppgaven er delt inn i fem hoveddeler; innledning, teori, metode, analyse og drøfting og oppsummering og konklusjon.

Del 1 inneholder bakgrunn for problemstilling og avgrensninger for oppgaven

Del 2 viser til det teoretiske grunnlaget for oppgaven, noe som vil bli tatt opp igjen senere i analysen og drøftingen.

Del 3 er oppgavens metodedel. Her vil jeg gå inn på valg av metode og gjennomføringen av spørreundersøkelsen, samt se på undersøkelsens etiske problemstillinger.

Del 4 vil inneholde analyse og drøfting av resultatene jeg har fått inn gjennom undersøkelsen min. Her vil jeg drøfte resultatene opp mot forskning og teorien som er presentert i teoridelen.

Del 5 er siste del og her vil jeg oppsummere oppgaven og komme med en konklusjon på det jeg har diskutert og analysert, og se om jeg har funnet svar på problemstillingen min.

2 Teoridel

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere utvalgt teori om lekser. Først vil jeg gå gjennom hva lekser er, ulike former for lekser og videre gå inn på ulik forskning rundt temaet ekser.

2.1 Lekser:

Gjennom mange år på skolebenken selv, og nå mange år med praksis ute i skolen har jeg sett og opplevd mange ulike leksepraksiser. Når en søker på ”lekser” i Google får en opp *omtrent 382 000 resultater (0,16 sekunder)* (Google, u.å-a) og søker en opp ”lekser i skolen” får en opp omtrent 344 000 resultater (0,46 sekunder) (Google, u.å-b). Ut fra dette kan en se at lekser ofte blir omtalt og diskutert på nettet. Gjennomgående for alle disse søkeresultatene er ulike artikler hos de store nettavisene. Disse artiklene omhandler som regel behovet for lekser og det er ulike personer som uttaler seg om behovet og holdninger til lekser. Innimellom dukker det også opp diskusjonssider hvor barn og unge har uttalt seg om lekser og erfaringer rundt det å ha lekser. På enkelte nettsider har elever også diskutert sine rettigheter i forhold til lekser, hva har de egentlig rett til? Hva er egentlig best? Lekser eller ikke lekser? Lengre skoledag uten lekser? Kortere skoledag med lekser? Leksehjelp eller leksetimer? Hva er egentlig poenget bak lekser?

Elevenes engasjement i leksedebatten er ikke noe nytt. Dette ser en både i skolen, i media og ellers i samfunnet. Fakta er at alle elevene lærer på sin egen måte (Imsen, 2005). For noen elever er faktisk lekser nødvendig for å lykkes. Læringsstiler omhandler det at en person kan ha visse preferanser når det kommer til måter å lære på. Det kan være at personen lærer best under visse miljømessige forhold (lyd, lys eller temperatur), følelsesmessige forhold (motivasjon, utholdenhet eller ansvarsfølelse), sosiologiske forhold (arbeide alene eller sammen med noen), og fysiologiske forhold (døgnrytme, behovet for å røre på seg, behovet for mat og drikke) (Imsen, 2005). Gjennom alle disse ulike måtene å lære på, tilegner elevene seg kunnskap i matematikk, norsk, engelsk osv. i skolen. Ikke minst når det kommer til leksedebatten kan en se disse forskjellene, noen elever kan lære best gjennom leksene hjemme i fred og ro.

2.2 Hva er lekser?

Trine Gustafson og Grete Sevje definerer lekser som elevens egenarbeid med lærestoffet utenom timene som er avsatt til faget (Gustafson, Sevje, & Saabye, 2012).

Wikipedia definerer lekser som;

”Lekser er oppgaver som elever pålegges å ta med seg hjem og gjøre etter skolen. Det kan være alle mulige oppgaver, og det er som regel lærere som gir dem/den ut. Etter hvert som man blir eldre får man flere og vanskeligere lekser.” (Wikipedia, 2015)

Altså er lekser noe som skal gjøres hjemme uten at læreren er tilgjengelig for hjelp eller annen oppbakking. Derfor blir det spesielt viktig at elevene forstår og vet hvilke mål som er satt for leksene (Gustafson et al., 2012), hvorfor skal de gjøre dette, og hvordan.

Thomas Nordahl sier at lekser må ha moderat omfang, stoffet må være gjennomgått av lærer på forhånd og leksene skal ikke ha større vanskelighetsgrad enn at elevene har store muligheter for å mestre dem (Nordahl, 2012).

Hvis en ser disse tre definisjonene sammen, kan en altså si at lekser er;

”Elevens egenarbeid som de skal gjøre utenom timene avsatt til faget, dette gjøres hjemme og det er som regel lærerne som gir de ut. Leksene må ha moderat omfang, være gjennomgått på forhold og ikke ha for stor vanskelighetsgrad.”

2.2.1 Hva er gode lekser?

Det viktigste med det å gi lekser, er at leksene ikke skal erstatte undervisningen på skolen (Barneombudet, u.å). Leksene skal være en mulighet for elevene til å øve seg på det de har lært på skolen, samt det å forberede seg til neste dag. I følge Gustafson og Sevje (Gustafson et al., 2012) er en god lekse noe som gir elevene et godt læringsutbytte, de må derfor være:

- tilpasset elevenes forutsetninger
- ha tydelig mål
- inneholde varierte oppgaver
- være modellert av læreren på forhånd

Gustafson og Sevje sier at leksene skal være klare og tydelige for elevene, samtidig skal elevene kunne sette seg ned hjemme å jobbe med det de har fått utdelt uten større problemer.

2.2.2 Kunnskapdepartementets definisjon på gode lekser

I stortingsmelding 22 *”Motivasjon – Mestring – Muligheter — Ungdomstrinnet”* kapittel 5.7 skrives det om lekser og leksehjelp. Gjennom den teksten kan en trekke ut åtte punkter for hvordan leksene burde være. Disse åtte punktene er:

1. *Lekser må ha et omfang og et innhold som engasjerer og ikke trötter ut eleven.*
2. *Lekser skal handle om stoff som er gjennomgått.*
3. *Lekser bør tilpasses den enkelte elevens behov for støtte i læringsarbeidet.*
4. *Skolen må ha et bevisst forhold til hva som skal oppnås med leksene.*
5. *Elevene skal få tilbakemelding på leksene.*
6. *Elevene må lære hvordan de skal arbeide med leksene*
7. *Leksehjelp er for alle elever.*
8. *Det må være god kommunikasjon og samarbeid om leksehjelp mellom hjem, skole og leksehjelpere.*

(Kunnskapsdepartementet, 2010-2011)

(Disse åtte punktene er ofte referert til ellers i artikler og andre medier som kunnskapsdirektoratets åtte råd for lekser og leksehjelp.)

2.2.3 Ulike former for lekser

Når elevene skal jobbe med lekser hjemme etter endt skoledag, er det viktig at læreren har tenkt over hvilke type lekser elevene får. Derfor er det viktig at det er tydelige sammenhenger mellom leksene hjemme og den undervisningen elevene får på skolen (Gustafson et al., 2012). Det blir derfor viktig at lærerne er bevisste og har tenkt godt gjennom hvilken funksjon leksene skal ha - skal de fungere som repetisjon og automatisering? En funksjon som medfører at elevene får muligheten til å øve videre på stoff de nettopp har jobbet med og samtidig få repetert tidligere innøvd stoff. Gangetabellen, lesing, rettskriving og grammatiske regler er eksempler på tema som må øves mye og ofte på (Gustafson et al., 2012).

En annen funksjon leksene kan ha er som fordypning på det elevene har lært på skolen. Disse leksene kan med fordel legges opp til at elevene skal arbeide sammen, enten hjemme eller på skolen. På den måten kan kanskje elevene lykkes bedre med oppgavene uten hjelp fra lærer. Ofte får leksene den funksjonen at de skal være med på å ferdiggjøre emnet eller ulike oppgaver. Her starter elevene med emner eller oppgaver på skolen som må gjøres ferdig hjemme til et fastsatt tidspunkt. For enkelte elever vil kanskje dette være med på å skape en bedre læringssituasjon, siden noen elever jobber bedre hjemme, og på den måten klare å lære seg emnet på en bedre måte ved å kunne sitte hjemme i fred og ro og arbeide (Gustafson et al., 2012).

Leksene kan også brukes til forberedelse til senere undervisning. Her blir det viktig at lærerne tenker seg godt om slik at denne typen lekser ikke blir innlæring av nytt stoff. Ved å gi denne form for lekser kan en hjelpe de elevene som trenger et lite forsprang på de andre til neste dag slik at de lettere kan konsentrere seg om det som skjer på skolen neste dag. Denne typen lekser kan omhandle å finne stoff om emnet på egenhånd eller å lese en tekst for så å finne nøkkelord/nøkkelsetninger. Så kan læreren starte timen med å høre hva elevene sier om emnet først (Gustafson et al., 2012).

2.3 Lekser i hjemmet

”Foreldre og lærere bør så langt som mulig samarbeide om de skal lykkes med de felles oppgavene som eksisterer i forhold til barn og unges læring og utvikling” (Nordahl, 2007)

Skolen og elevenes hjem lever til daglig i en avhengig symbiose med hverandre. En symbiose er når to organismer lever i et tett samliv hvor begge partene har fordeler av dette samlivet (Hjermann, 2009). Gjennom sitt tette liv og samarbeid må skole og hjem kunne skape et godt oppvekst- og læringsmiljø for eleven. Det er her viktig at det er barnet/eleven som skal stå i sentrum for møtene/samtalene mellom skole-hjem (Nordahl, 2007). Gjennom et godt samarbeid skaper en ikke bare trygghet for eleven, men også for foreldrene om at elevene blir godt ivaretatt og har det bra på skolen (Nordahl, 2007).

Hovedoppgaven til foreldrene hjemme er å skape en positiv og motiverende holdning til skolen og skolearbeidet. På den måten skapes det en god ramme rundt læring og utvikling (Gustafson et al., 2012). I opplæringslovens § 1-1 om formålet med opplæringa står det at opplæringen i skolen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet åpne dører mot verden og fremtiden, og gi elevene historisk og kulturell innsikt og forankring (Lovdata, 2015). Det å ha barn i skolen medfører ikke bare rettigheter, men også en rekke oppgaver og plikter som vil være med på å gripe inn i hverdagen i hjemmet (Nordahl, 2007, p. 61). Store deler av foreldrene forholder seg svært aktivt i forhold til egne barns skolegang. Skolen har forventninger til foreldrene og gir hjemmet en rekke oppgaver som kan kreve mye i en hektisk hverdag (Nordahl, 2007, p. 61). Læringsplakaten sier også noe om hvor viktig samarbeidet mellom skole og hjem er. Her står det: Legge til rette for samarbeid med hjemmet og sikre foreldres/foresattes medansvar i skolen (Udir, u.å-a).

2.4 Lekser gjennom historien

”Skolen skal ”åpne dører mot verden og fremtida!” (Imsen, 2005, p. 127)

Skolen og samfunnet går hånd i hånd, uten den ene kan ikke den andre eksistere (Imsen, 2009). Skolen har et omfattende og viktig samfunnsmandat. Det elevene lærer og den utviklingen som skjer med elevene gjennom alle de årene de går på skolen, har stor betydning for elevenes kompetanseutvikling og for deres deltagelse i velferdssamfunnet (Damsgaard, 2010). Høgskolelektor Elisabeth L. Sjørdal har gjennom sin masteroppgave sett på lekser gjennom historien. Hun ser at det første sporet om lekser er fra skoleloven fra 1877, der står det *”Barn trenger spesielt med øvelse med utenatføring og i tiden når det ikke er skole.”* Neste gang hun finner lekser nevnt i skoleplaner og lover er i 1922 og 1939. Disse årene er lekser satt på dagorden, og forventninger og plikter er klart uttalt. I disse planene påpekes det at alle lekser må være gjennomgått på skolen først, og det at ungene ikke må overanstrenge seg. Selv synes Elisabeth L. Sjørdal at det mest spennende historiske sporet fant hun fra 1970, her ser hun at mønsterplanen fra 1974 har fyldig omtale av lekser. I en av forskriftene står det for eksempel at det ikke skal gis lekser til etter helg. I dagens kunnskapsløfte finnes det ingen regulering av leksene, Ik-06 legger opp til metodefrihet for lærerne. Mens i L-97 var lekser omtalt med den største selvfølgelighet i et av veiledningsheftene (Hsh, 2007). Gjennom sitt arbeid har Elisabeth L. Sjørdal konkludert med at leksene bør avskaffes og gjøres ferdig på skolen. Slik at foreldre og elever får fritiden sin tilbake (MYHR, 2007).

2.5 Forskning på lekser

I denne delen av teorikapittelet vil jeg se på ulike forskere og hva de har forsket på rundt temaet lekser. Forskningen jeg viser til videre i oppgaven er ulik med ulike agendaer. De ulike forskerne har ulik hensikt med sin forskning og hva den skal brukes til og hvordan den skal være med på å forme samfunnet.

2.5.1 FUG – foreldreutvalget for grunnopplæringen

2.5.1.1 Hva er FUG?

FUG er en forkortelse for *foreldreutvalget for grunnopplæringen*. Foreldreutvalget for grunnopplæringen ble opprettet 1976 og er hjemlet i opplæringsloven § 11-9. Utvalget oppnevnes av Kongen i statsråd for fire år i gangen og består av leder, nestleder og fem medlemmer. Medlemmene kommer fra hele Norge og de har barn i skolen. Hovedoppgaven

til medlemmene er å arbeide aktivt som foreldrerepresentanter på skole- eller kommunenivå (FuG, u.å-c).

Foreldreutvalget jobber med å gi råd og veiledning til foreldre med barn i grunnskolen. Samtidig fungerer utvalget som et service- og informasjonsorgan for foreldrekontakter, FAUer og kommunale foreldreutvalg. FUG driver utadrettet virksomhet overfor foreldre med barn i skolen. Dette gjør de ved å utarbeide en rekke publikasjoner for foreldre og ansatte i skolen. Gjennom sitt arbeid er de også med på å gi råd til utdanningsmyndighetene i saker som omhandler skole-hjem samarbeid (FuG, u.å-b).

2.5.1.2 FUGs undersøkelse

FUG gjennomførte i 2012 en undersøkelse blant foreldre, denne ligger vedlagt i vedlegg nummer 2. I undersøkelsen har 1895 foreldre svart på spørsmål om lekser og sin rolle som leksehjelp for sine barn. I følge undersøkelsen svarer 94% av foreldrene at de hjelper barna med leksene. 36% svarer at de føler at de av og til kommer til kort som leksehjelper, og 3% svarer at de alltid kommer til kort. Halvparten av de spurte mener leksene burde vært gjort ferdig på skolen, mens den andre halvparten vil at de skal gjøres hjemme. I FUGs undersøkelse (FuG, 2012) svarer 38% av de spurte at de opplever at leksene ikke er tilstrekkelig forklart på skolen. 18% av foreldrene sier at leksene er helt nytt stoff for elevene (FuG, u.å-a). Den 5. desember 2014 på sitt utvalgsmøte vedtok Foreldreutvalget at de ønsker en skole fri for pålagte hjemmelekser. Vedtaket deres lyder som følger:

”Med lekser mener FUG skolearbeid som elevene er pålagt å gjøre utenfor undervisningen. Foreldres engasjement er viktig for elevenes motivasjon i skolearbeidet. FUG mener samarbeidet hjem-skole skal være uavhengig av foreldrenes mulighet til å bidra i leksearbeidet. På bakgrunn av dette ønsker FUG en skole fri for pålagte hjemmelekser” (Fug, 2014)

2.5.2 TIMSS - Trends in International Mathematics and Science Study

2.5.2.1 Hva er TIMSS?

TIMSS er en forkortelse for Trends in International Mathematics and Science Study, og er en undersøkelse som måler elevers kompetanse i matematikk og naturfag i grunnskolen (UiO, u.å-b). Undersøkelsen gjennomføres hvert fjerde år på 4./5. og 8./9. trinn. Gjennom spørreskjemaer samles det inn informasjon om elevene, lærerne og skolene som brukes i analysen av datamaterialet (UiO, u.å-a).

2.5.2.2 TIMSS undersøkelsen

I rapporten til Liv Sissel Grønmo og Torgeir Onstad fra 2007, ”*Tegn til bedring*” kommer det frem at de norske lærerne i matematikk og naturfag helt klart ligger under det internasjonale gjennomsnittet på alle områder. Spesielt ligger lærerne etter på områdene ”*Sjekker lekser*” og ”*Retter lekser med tilbakemelding*”. Grunnen til dette er uvisst, men det positive er at i forhold til TIMSS undersøkelsen fra 2003 er det vesentlig flere lærere som oppgir at de ofte sjekker elevenes lekser. Prosentandelen har mer enn doblet seg på de fire årene som har gått, fra 21% til 44%. Grønmo og Onstad har også i sin rapport problematisert begrepet lekser, et av problemene er at de ulike landene som er med i undersøkelsen har ulike definisjoner og praksiser når det kommer til lekser (Ongstad & Grønmo, 2009). Er det da rett å sammenligne resultatene?

Når en tenker på at lærerne er blitt flinkere til å gi tilbakemelding på leksene til elevene, så trekker Grønmo og Onstad frem i sin rapport at innføringen av nasjonale prøver kan antas å ha ført oppmerksomheten mot nytten av vurdering. På den måten økes oppmerksomheten mot det å følge opp leksene i større grad, som en del av vurderingene som elevene skal ha i skolen (Ongstad & Grønmo, 2009).

2.5.3 Marte Rønning

2.5.3.1 Hvem er Marte Rønning?

Marte Rønning er forsker hos statistisk sentralbyrå. Hun har en doktorgrad i samfunnsøkonomi. Rønning har laget en rapport, i 2010 fra resultatet i TIMSS 2007 i naturfag og matematikk for 8000 fjerde- og åttendeklasse elever (Rønning, 2010a). Denne rapporten har hun kalt for ”*Homework and pupil achievement in Norway – Evidence from TIMSS*”. Rapporten var skrevet og finansiert fra Kunnskapsdepartementet (Rønning, 2010b). I rapporten gjennomføres det for første gang en empirisk analyse av sammenhengen mellom bruken av hjemmelekser og elevprestasjoner for norske skoleelever med ulik sosioøkonomisk bakgrunn (Pham, 2010).

2.5.3.2 Marte Rønnings funn

Rønnings analyser viser at den utbredte oppfatningen om at lekser har en positiv effekt på elevens skoleprestasjoner ikke gjelder alle elever. I studien kommer det frem at elever med lav sosiokulturell bakgrunn (7 %) som får mye lekser presterer dårligere enn elever med høy

sosiokulturell bakgrunn. I undersøkelsen sin har Marte Rønning målt elevenes sosioøkonomiske bakgrunn ved hjelp av antall bøker elevene har hjemme og hvorvidt de snakker undervisningsspråket (norsk) hjemme (Pham, 2010). Foreldrene til elevene deltok ikke i datainnsamlingen som Rønning tar utgangspunkt i. Dermed har hun brukt informasjon som kommer bare fra elevenes spørreskjema. I skjemaet er elevene bedt om å anslå hvor mange bøker de har hjemme og som Ammermueller og Pischke (2009) har fremhevet så er antall bøker hjemme høyt korrelert med foreldrenes utdanning og inntekt (Rønning, 2010a).

2.5.4 John Hattie

2.5.4.1 Hvem er John Hattie?

John Hattie er en professor og direktør ved universitet i Melbourn i Australia. Han har publisert en rekke bøker og artikler innenfor feltet pedagogikk (Unimelb, 2015).

2.5.4.2 John Hatties forskning

John Hattie har gjort verdens største studie på hvilke faktorer som bidrar til bedre resultater hos elevene i skolen. Han har samlet over 800 metaanalyser av ulike studier av skoleelevers måloppnåelse. Totalt i studien så tar han for seg over 80 millioner elever. Professoren har brukt 15 år på studien og han har rangert 139 aspekter ved undervisningen som er med på å påvirke elevenes måloppnåelse. Hatti konkluderer ut fra funnene i undersøkelsen at kontakt og interaksjon mellom lærer og elever er den aller viktigste faktoren for læring (Kjensli, 2009). Hatties forskning viser at lekser har en effekt på 0.29. John Hattie har i boken sin *”Visible learning”* rangert de 138 faktorene sine, og faktorene som har fått en læringseffekt på under 0,40 mener han vi ikke bør prioritere (Svarstad, 2015).

2.5.5 Oppsummering:

For å oppsummere denne teoridelen så ser vi at wikipedias-, Thomas Nordahls- og Gustafson og Sevjes definisjon på lekser sammen blir:

”Elevens egenarbeid som de må gjøre utenom timene avsatt til faget, dette gjøres hjemme og det er som regel lærerne som gir de ut. Leksene må ha moderat omfang, være gjennomgått på forhold og ikke ha for stor vanskelighetsgrad.”

Gustafson og Sevje (Gustafson et al., 2012) ”definisjon” av hva en god lekse er:

- *tilpasset elevenes forutsetninger*
- *tydelig mål*

- inneholde varierte oppgaver

- være modellert av læreren på forhånd

Elevene er avhengig av symbiosen mellom skole og hjemmet for å lykkes i skolen. Selv om de fleste skolene gir lekser i dag, så finnes det ingen regulering av leksegiving i LK-06.

Forskningen på lekser viser at FUG er imot lekser, men at undersøkelsen deres viser at foreldrene er delt når det kommer til om elevene skal gjøre leksene ferdig på skolen eller ikke (FuG, 2012). TIMSS rapporten fra 2007 (Ongstad & Grønmo, 2009) viser at lærerne er blitt bedre når det gjelder å følge opp leksene og gi elevene tilbakemelding på det de har gjort - lærernes leksepraksis er i bedring. Marte Rønnings rapport viser at lekser har en positiv effekt på læringen hos elever med høy sosioøkonomisk bakgrunn. Hos elever med lav sosioøkonomisk bakgrunn har lekser liten læringseffekt og disse elevene bruker mer tid på leksene enn andre (Rønning, 2010a). John Hattie har konkludert med at hjemmelekser har en læringseffekt på 0.29 og dermed ikke er noe en burde prioritere i skolen (Svarstad, 2015).

3 Metode

Formålet med undersøkelsen er å få lærernes syn på lekser i skolen og deres vurdering av om de mener lekser nødvendig. For å finne svar på min problemstilling har jeg valgt en kvantitativ metode ved hjelp av et spørreskjema/servey (spørreundersøkelse). Selve metoddelen vil inneholde begrunnelser, valg og vurderinger som jeg har tatt gjennom arbeidet med min masteroppgave. Først i denne delen av oppgaven vil jeg gjøre rede for og begrunne valgene for valget av forskningsmetode.

3.1 Kvantitativ metode

I denne masteroppgaven vil jeg ta i bruk en samfunnsvitenskapelig forskningsmetode hvor jeg undersøker leksepraksisen på "*mine forskerskoler*". Den norske skolen "*består av*" mange ulike mennesker, vi finner elever, lærere, rektorer, assistenter, vaktmestere, renholdere og mange andre som har skolen som sin arbeidsplass. Hver dag samhandler disse menneskene sammen for å skape læring og sosialisering, noe som er viktig for elevenes kompetanseutvikling og for deres deltagelse i velferdssamfunnet (Damsgaard, 2010).

Skal en forske på det som skjer i skolen og *på* mennesker, må en anvende en samfunnsvitenskapelig forskningsmetode. Ordet metode kommer fra det greske ordet *methodos*, og betyr å følge en bestemt vei mot et mål (Christoffersen & Johannessen, 2012). Metodene en bruker er redskaper som benyttes for å få svar på de spørsmålene en har stilt og de verktøyene en anvender for å få orden på erfaringsverden/virkeligheten (Tiller, 2006). Noen av de viktigste kjennetegnene ved en samfunnsvitenskapelig forskningsmetode er åpenhet, systematikk, grundighet og dokumentasjon. Det dreier seg om hvordan vi kan gå frem for å undersøke om våre antagelser om verden er i overensstemmelse med virkeligheten eller ikke. En samfunnsvitenskapelig forskningsmetode undersøker ulike virkeligheter, og må da samle inn data for å dokumentere disse virkelighetene (Christoffersen & Johannessen, 2012).

En kvantitativ metode er i hovedsak en metode hvor en forholder seg med tall og det som er målbart (Befring, 2015). Resultatene av en kvantitativ undersøkelse blir ofte fremstilt i grafer og tabeller. Tanken med en kvantitativ undersøkelse er å undersøke et stort antall enheter gjerne for å teste ut en hypotese. Det vil si å finne ut om en antagelse en har stemmer overens med virkeligheten "*der ute*". Dataene som kommer inn i en slik undersøkelse vil ofte være i tall- form og vil senere bli analysert (Dahlum, 2014).

Jeg har valgt denne metoden for å kunne hente inn svar fra flere lærere/respondenter og på den måten kunne få inn flere svar og synpunkter på temaet som kanskje ville blitt vanskelig om jeg skulle *bare* hatt personlige intervju. Nord-Norge er en langstrakt landsdel med store avstander mellom skolene. Jeg har derfor valgt å utforme en spørreundersøkelse sendt på mail til respondenten. Dermed slipper jeg mye kjøring og kostnader på transport mellom *forskerskolene*. Metoden gir muligheten til å kunne sende ut spørreskjemaet til mange lærere i løpet av et kort tidsrom. Da oppgaven har stramme tidsrammer så har dette også vært med på å avgjøre valg av metode. Intervju med flere lærere ville vært tidkrevende, og ville tatt opp mye av den tiden som er tilgjengelig for både skriving, veiledning og evt retting. Valget av en kvantitativ metode er gjort på bakgrunn av pragmatiske årsaker.

Denne metoden har mange krav og forutsetninger for å være riktig gjennomført. Når jeg har valgt å gjennomføre min forskning på denne måten og resultatene ikke har annet formål enn denne oppgaven så vil ikke denne oppgaven oppfylle kravene til metoden. Siden mine funn ikke kan sies å være representativt, er det ikke naturlig å ta med mye av de avveiningene ved metoden.

3.1.1 Fordeler og ulemper med spørreskjema

Forskningen med hjelp av en spørreundersøkelse har helt klart sine fordeler og ulemper. I hovedsak er det en fordel med å sende ut en undersøkelse som mail i forhold til et direkte personlig intervju. Et spørreskjema pr mail er kontaktfri - informanten påvirkes ikke av meg som intervjuer. Pr mail får informanten tid til å tenke seg om og svare i sitt tempo uten at noen sitter og *venter*. Gjennom et spørreskjema må den som utformer skjemaet ha god kunnskap om hvilke spørsmål som det er viktig å stille, hva som blir den beste måten å stille de på, og hva som kan være mulige svar (Christoffersen & Johannessen, 2012). Derfor er det viktig å ta seg god tid til å utforme spørsmålene og lese seg opp på tidligere forskning og resultater.

En stor fordel med å gjennomføre en spørreundersøkelse er at det gir muligheten til å sammenligne svarene på tvers av setting og deltagere (Christoffersen & Johannessen, 2012). Her gir det meg muligheten til å se om det er noen forskjell i svarene til de som har arbeidet lenge i skolen kontra de som har arbeidet kort tid, eller om det er noen forskjell mellom kjønnene. Samtidig har en kvalitativ metode, som intervju, den fordelene med at en raskt kan

rette opp i mulige misforståelser eller endre spørsmålene etter hvordan informanten svarer på spørsmålene. Dette krever at forskeren som intervjuer er i stand til å stille spørsmål, tolke svarene og respondere ut fra dette på neste spørsmål og på den måten skreddersy hvor intervjuet går videre (Christoffersen & Johannessen, 2012).

3.1.2 Etske hensyn

Når en skal gjennomføre en undersøkelse ute i skolen med respondenter som er stolte av jobben de gjør, og som ønsker å svare på undersøkelsen din, er det viktig at svarene blir behandlet på en etisk forsvarlig måte. Det som er det viktigste å huske på er respondentens rett til selvbestemmelse og autonomi. Informanten selv skal kunne bestemme over sin deltagelse. Det er helt frivillig å delta i undersøkelsen og informanten skal kunne trekke seg på hvilket som helst tidspunkt, uten å måtte oppgi noen grunn for hvorfor (Christoffersen & Johannessen, 2012). Selv har jeg gjennom min undersøkelse opplevd at jeg har fått mail fra respondenter som sier at de ikke ønsket å svare på spørsmålene min fordi de følte at det ble for lett å spore svarene tilbake til vedkommende som person.

I en spørreundersøkelse hvor personene skal svare og ta stilling til ulike utsagn som går på deres yrke og yrkesutøvelse, er det viktig at en er oppmerksom på at svarene er anonyme og skal anonymiseres i den videre behandlingen av oppgaven. Her er det en ekstra trygghet at informantene får forsikring om at deres informasjon ikke havner på avveie eller blir brukt til noe annet enn det som er formålet (Christoffersen & Johannessen, 2012). Når lærerne er informert om at svarene deres er anonyme, mener jeg at det vil være enklere å få ærlige og oppriktige svar da de ikke kan bli ”tatt” for meninger utenfor det som er *akseptert*.

I min undersøkelse er det spørsmål som går direkte på informanten som person. Det gjelder opplysninger om kjønn, alder, utdanning, skole, fag og hvor mange år de har jobbet som lærer. Dermed kan en indirekte identifisere hvem som har svart på de ulike spørsmålene. Undersøkelsen min er derfor meldepliktig til ”*norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste*” (NSD) (Christoffersen & Johannessen, 2012). NSD har som hovedfunksjon å sikre dataformidling og tjenesteyting overfor forskningssektoren (NsD, u.å). Her er det viktig at opplysningene som er oppgitt til NSD er riktige og at opplysningene om enkeltpersoner blir lagret og behandlet på riktig måte. Mitt prosjekt fikk den 29. Februar 2015 godkjenning fra NSD og tilfredsstillende dermed kravene til personopplysningsloven. Godkjenningen ligger vedlagt i vedlegg nummer 1.

3.2 Utvalget av respondenter

Det å velge ut hvem som skal være med i undersøkelsen er en viktig del av forskningen.

3.2.1 Utvalget i undersøkelsen

For å få svar på min problemstilling har jeg valgt meg ut populasjonen lærere i den norske skolen, denne populasjonen blir alt for stor for denne oppgaven (Johannessen, 2009). Jeg har dermed gjort et utvalg av populasjonen. På bakgrunn av dette har jeg valgt ut fire grunnskoler i Nordland og Troms fylke. Undersøkelsen min har gått til lærerne på mellomtrinnet. Jeg har valgt denne begrensningen fordi jeg mener dette vil være med på å gi meg de svarene jeg vil ha uten at mengden svar blir for stort og gir for mye data. Siden hypotesen min også gir uttrykk for at det er noen fellestrekk som vil gå igjen hos *alle*, så mener jeg at utvalget mitt vil gi meg de svarene jeg trenger. Jeg mener også at jeg ikke har det store behovet for en stor populasjon til å svare på undersøkelsen min nettopp fordi jeg ikke har som hensikt å bruke dette i en større statistisk undersøkelse. Jeg er interessert i å få høre ulike meninger om og praktiseringer av lekser – derfor konkluderer jeg med at jeg har tilstrekkelig antall respondenter.

Valget av skoler har krevd mye gjennomtenkning og vurderinger. Til slutt havnet valget på de fire skolene som ble valgt. En av skolene er en leksefriskole som har praktisert dette i 14 år. Jeg valgte nettopp denne skolen fordi jeg mente det ville være med på å gi undersøkelsen noen andre synspunkter og nyanser enn hva lærere på skoler med ”*vanlige*” lekser og oppsett har. De andre skolene jeg har er skoler jeg kjenner til både gjennom praksis og gjennom arbeidslivet. Disse skolene er i hovedsak valgt fordi jeg vet at ved kontakt med rektor ville skolene si seg villige til å være behjelpelig med å svare på undersøkelsen og bruke tid på å svare. Samtidig ville jeg se om det var noen andre forskjeller skolene i mellom. En av skolene var en typisk *byskole* med alle de utfordringene og mulighetene det gir. De to andre skolene er typiske *bygdeskoler* med sine utfordringer og muligheter. Her ønsker jeg å se om lærerne svarer forskjellig sett i forhold til sin skolebakgrunn, eller om det er noen svar som er universelt for alle skolene.

I undersøkelse har jeg sendt ut 33 spørreundersøkelser på mail til lærerne på de fire utvalgte skolene. Av disse har jeg fått inn 17 svar, altså har undersøkelsen en svarprosent på 51,5%. Det jeg kan se ut ifra svarene, er at lærerne bruker de samme argumentene for hvorfor de gir lekser. Derfor mener jeg ikke at de resterende lærerne, de som ikke har svart, ville gitt meg

noen svar som avviker mye fra de resterende. Gjennom mine praksisperioder og gjennom arbeidslivet har jeg diskutert dette temaet med mange lærere ute i skolene, også her har jeg fått de samme argumentene presentert.

3.2.2 Feilkilder

Det er mange mulige feilkilder ved å gjennomføre en spørreundersøkelse og være avhengig av mennesker for å få ting til. Det som først og fremst kan være en kilde til feilmålinger er jo selve spørreskjemaet. Er det laget slik at det lar seg teknisk gjennomføre? (Aksnes, 2015) Er spørsmålene formulert slik at de gir svar på problemstillingen min, eller er de stilt helt feil? Spørsmålene jeg stiller - er de formulert på en slik måte at de ikke er ledende, svarer lærerne det jeg ”fischer” etter? Når jeg formulerer spørsmål så er disse spørsmålene formulert i mitt hode som helt logiske og jeg har som utgangspunkt at andre skjønner hva jeg spør om, men kanskje de ute i skolene ikke har den samme bakgrunnen som meg for å kunne mene og synes om de ulike påstandene og utsagnene som jeg kommer med. Jeg har nå gått seks år på lærerskolen og har fått teorier og forskning inn under huden, teorier og forskning som lærere som har vært ute i skolen i 30 år kanskje ikke har vært innom eller hørt om tidligere. På den måten kan det fort oppstå uklarheter eller andre ting som gjør at respondentene ikke kan/vil svare på de spørsmålene jeg har stilt (Aksnes, 2015).

3.3 Spørreskjemaet

For å få svar på problemstillingen min har jeg laget et spørreskjema. Skjemaet ble sendt ut som mail til de utvalgte lærerne. I denne delen av oppgaven vil jeg gå inn på spørreskjemaets oppbygging, spørsmålene og pretesten jeg foretok. Store norske leksikon definerer et spørreskjema som;

”Et spørreskjema består av en rekke spørsmål, som regel med forhåndsoppstilte svaralternativer. Skjemaene kan deles ut og samles inn personlig eller via posten, Internett, e-post eller telefon.” (Dahlum, 2012)

3.3.1 Spørreskjemaets oppbygging

Spørsmålene i spørreskjemaet må formuleres på en slik måte at de gir adekvate svar på problemstillingen. Et viktig prinsipp er å i størst mulig grad stille konkrete spørsmål som gjør det lettere å svare og gir mer detaljert informasjon, noe som gjør det lettere å tolke dataene senere (Christoffersen & Johannessen, 2012).

Selve undersøkelsen har 26 spørsmål, fordelt på mine 5 hovedområder. Disse områdene er:

- bakgrunn
- lekser
- motivasjon
- tilpasset opplæring
- hjem-skole

Jeg har valgt å ”bare” ha 26 spørsmål da jeg ikke ønsket å gjøre respondentene helt motløse i møtet med undersøkelsen. Jeg har også valgt å ha få spørsmål i håp om at dette skal være med på å gi en høyere svarprosent, da det kanskje vil være mer motiverende for informantene å svare (Johannessen, 2009).

Min undersøkelse har jeg valgt å gjøre semistrukturert. Det vil si at noen av spørsmålene er prekodet, mens andre gir rom for å skrive ned svar (Christoffersen & Johannessen, 2012). Det at noen spørsmål er prekodet betyr at de har klare svaralternativer som respondenten bare krysser ut for hva hun/han mener. I min undersøkelse har jeg i hovedsak brukt 5 skalaer på de spørsmålene som er prekodet. Disse er:

- 1 – Helt uenig
- 2 – Nokså uenig
- 3 – Verken enig eller uenig
- 4 – Nokså enig
- 5 – Helt enig

Dette har jeg valgt fordi det gir muligheten for å få mest mulig nyanserte svar fra respondentene (Johannessen, 2009). Her har de muligheten til å være nøytrale om de ønsker det, samt at de har muligheten til å nyansere hvor enig/uenig de er i spørsmålet. Det er viktig at respondentene har muligheten til å være nøytrale også, dette fordi det kan være mennesker der ute som ikke er i stand til å svare på spørsmålet, og da blir det feil å ”tvinge” de til å svare (Johannessen, 2009).

3.3.2 Spørsmålene

En av hovedtankene jeg hadde da jeg utformet spørsmålene mine var at det skulle være mulig for alle skolene å svare på de samme spørsmålene. Både de skolene som har lekser og de skolene som da ikke har lekser. Det ble dermed utfordrende å stille spørsmålene på en slik måte at det ikke bare ble ett fokus eller gjorde det vanskelig for de ulike respondentene å svare på en god måte.

De første spørsmålene i undersøkelsen går på lærernes bakgrunn. Her stiller jeg spørsmål om alder, kjønn, utdanning, hvor mange år de har arbeidet som lærer og hvilke fag de underviser i. Til slutt er det to spørsmål om lærernes egne erfaringer med lekser fra egen skolegang samt en beskrivelse om de tror dette har vært med på å forme deres syn på lekser nå som de selv er lærer. Bakgrunnen for at jeg startet hele undersøkelsen med dette, er at jeg ønsker å vite litt om informantene mine samt at jeg ønsket å kunne bruke dette senere i analysefasen av arbeidet. Her vil jeg nå kunne sammenligne og se etter sammenhenger mellom kjønn, alder etc.

Videre i undersøkelsen kommer spørsmålene litt *om hverandre*. Dette er i hovedsak for å variere spørsmålene for å ikke *kjede* respondentene. En lang rekke med samme type spørsmål vil fort kunne medføre at respondentene blir lei og bare svarer for å bli ferdig. Spørsmålene i denne delen av undersøkelsen går i all hovedsak inn på lekser. Gjennomgående for undersøkelsen er at jeg gir lærerne et utsagn som de skal ta stilling til ved hjelp av de prekodete svaralternativene og så skal de begrunne sine valg. På den måten fikk jeg frem det som lå bakenfor de avkryssede svarene som kom inn. Her kommer de ulike tankene, argumentene og meningene til lærerne frem i lyset og da kan jeg i større grad skjønne begrunnelsen for svaret.

3.3.3 Pretest

Før jeg sendte ut undersøkelsen til mine respondenter, gjennomførte jeg en liten og uformell pretest. Undersøkelsen ble sendt til fire ulike lærere som gjennomførte undersøkelsen. Jeg valgte ut disse lærerne fordi jeg visste at de ville komme med tilbakemeldinger som ville være konstruktive for undersøkelsen, samt at de kjenner tematikken godt. Disse kom med tilbakemeldinger på formuleringer, tekniske ting som måtte rettes på og spørsmål som var dårlige, irrelevante eller som ville gi meg feil svar. På denne måten fikk jeg korrigert og klargjort spørsmålene.

3.4 Datainnsamling

I dette avsnittet vil jeg gå gjennom prosessen rundt datainnsamlingen og gjennomførelsen av selve undersøkelsen.

3.4.1 Gjennomføring

Hele datainnsamlingen startet med at jeg sendte mail til de ulike rektorene på skolene i høst og avtalte at jeg skulle få tillatelse til å ha undersøkelsen på deres skole. På den måten fikk jeg tidlig etablert et forhold til skolene og fikk en avtale og ”forpliktelse” på at de ønsket å være delaktige i undersøkelsen samt at de var med på frivillig basis. Etter jul 2014 startet prosessen med å lage spørreskjemaet og spørsmålene. Dette var både tidkrevende og vanskelig. Det å formulere god og riktige spørsmål var vanskeligere enn først antatt og dermed tok dette lang tid. Dette var nettopp fordi jeg måtte tilpasse spørsmålene til de ulike gruppene som skulle svare.

Jeg laget spørsmålene i programmet questback. Questback er en nettjeneste for spørreundersøkelser, som kan brukes til å samle inn, analysere og følge opp informasjon (Gudbrandsen, 2012). Selve programmet var enkelt og greit å bruke, og gav meg mange muligheter til å få gjort undersøkelsen på en god måte. Etter avtale med rektor fikk jeg tilgang til e-postadressene til de ansatte og på den måten fikk jeg distribuert undersøkelsen direkte til de som skulle ha den. Her var det selvsagt noen som ikke svarte på min henvendelse. Alle rektorene var positive og villige til å være behjelpelig. En av rektorene sa at jeg selv skulle ta kontakt med de lærerne jeg ønsket å sende undersøkelsen til for å avtale om ønsket å delta. Det ser jeg var en god måte å gå fram på da jeg fikk en klar forvisning om at de ville svare på undersøkelsen. Ellers sendte jeg ut undersøkelsen til lærerne etter avtale med rektor og fikk mange svar. En annen rektor brukte et av fellesmøtene til at lærerne slik at de fikk tid til å svare på undersøkelsen. Her ser jeg også at svarprosenten ble høy (80%).

I og med at jeg sendte ut undersøkelsen i løpet av februar, så er det både kort tid etter jul og snart vinterferie ute i skolene Derfor er det ikke usannsynlig at dette kan ha innvirkning på svarprosent i undersøkelsen. Jeg måtte foreta noen purringer til de ulike skolene for å være helt sikker på at det ikke er noen som *bare* har glemt av å svare. Jeg har sett at etter purringene har det ofte kommet inn flere svar eller jeg har fått mail fra lærerne hvor de forklarer at de av ulike årsaker ikke kommer til å svare på spørsmålene.

3.5 Oppsummering

I denne delen av oppgaven har jeg gått gjennom mitt valg av metode, begrunnet dette og videre skrevet om spørreskjemaet og spørsmålene mine. Jeg har valgt en kvantitativ metode hvor jeg har sendt ut et spørreskjema på 26 spørsmål til 33 respondenter. Min metode har ikke

oppfylt kravene til en kvantitativ metode, og siden forskningen kun har som formål å skrive denne oppgaven blir det ikke nødvendig.

4 Presentasjon av data, analyse og drøfting

I denne delen av oppgaven skal jeg presentere et representativt utvalg av resultatene fra spørreundersøkelsen min, samt vise til et skriftlig intervju med rektoren på den leksefrie skolen. De resultatene som blir presentert er de som gir relevante svar i forhold til min problemstilling; ” *Lekser – en gammel tradisjon eller en nødvendighet i den norske skolen?* ”. Etter at resultatene er presentert vil jeg analysere disse. Til slutt vil jeg ha en del hvor jeg vil drøfte noen av mine resultater opp mot tidligere forskning på lekser i skolen.

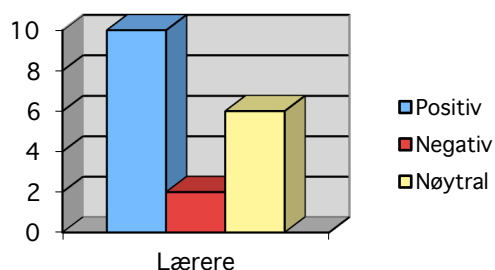
4.1 Resultater fra spørreundersøkelsen

Som det kommer frem i metodekapitlet så har undersøkelsen min 26 spørsmål fordelt på 5 områder; bakgrunn, lekser, motivasjon, tilpasset opplæring og hjem-skole.

Bakgrunnsinformasjonen er kun ment som en ekstra opplysning til meg som et ledd i den senere analyseringen som skal gjøres. Videre i denne resultatdelen vil jeg presentere svarene jeg fikk inn på syv av spørsmålene. Jeg har valgt dette da det er disse spørsmålene som vil være med på å belyse min problemstilling.

4.1.1 Lærernes forhold til lekser

Et av spørsmålene til lærerne var: ”Tenk tilbake på din egen skolegang, hvordan var ditt forhold til lekser da du selv var elev?”, dette spørsmålet ble så fulgt opp med: ”Tror du dette har vært med på å forme ditt syn på lekser nå som du er lærer?” Jeg stilte disse spørsmålene fordi jeg mener det kunne være interessant å få se om hvordan forhold/erfaringer lærerne generelt har til lekser. Mange av disse lærerne jobber i en skole som gir lekser - hvorfor har de eventuelt fortsatt med å gi sine elever lekser hvis de selv ikke hadde en god erfaring med disse.

Graf 1; spørsmål ”Tenk tilbake på din egen skolegang, hvordan var ditt forhold til lekser da du selv var elev?”

Ut ifra graf 1 kan en se at gjennomgående for lærerne er at de hadde et godt forhold til leksene når de selv var elever. Jeg har selv gradert svarene til lærerne inn i positiv, negativ og nøytral ut ifra hva de ulike har svart.

“Gjorde alltid leksene, synes det var helt greit, men litt kjedelig”

– Kvinnelig lærer

”Jeg likte for det meste lekser, og syntes det var greit å jobbe med oppgaver hjemme. Jeg har alltid likt å sitte for meg selv å jobbe, og har følt at det er da jeg lærer best.

– Lærer 30-39 år

”Jeg hadde aldri noe imot å gjøre lekser, da jeg så på dette som en nødvendighet. Jeg ble fortalt at lekser var viktig, og fikk støtte og hjelp hjemme om jeg trengte det. Jeg vil vel også si at jeg ved å gjøre leksene ble jeg faglig sterkere, lærte meg disiplin og fikk struktur inn i hverdagen.”

– Mannlig lærer

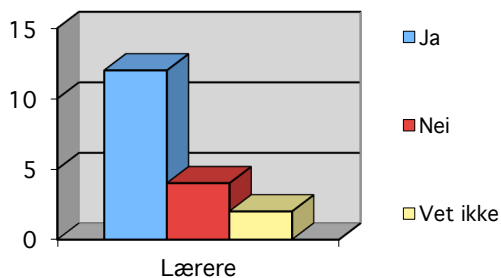
“Negativt, kjedelig, en del krangling med foreldre som ikke var tilfreds med min innsats.”

– Lærer 40-49 år

”Regneleksene likte jeg. Ble også ganske god til å lære salmevers utenat, men leseleksene fikk jeg lite ut av. Da var tanke andre steder enn i bøkene.”

– Rektor ved leksefri skole

Her har jeg sitert et utvalg av hva lærerne har svart. Disse er utvalgt fordi de gir et godt bilde på hva alle lærerne har svart. Sammenfattet kan en se at de fleste lærerne som elev har hatt et godt naturlig forhold til lekser. Gjennomgående for svarene er at lærerne føler at de hadde et godt læringsutbytte av leksene.

Graf 2; *”Tror du dette har vært med på å forme ditt syn på lekser nå som du er lærer?”*

”Både og - er i grunnen av den oppfatning at lekser og litt ansvar i forhold til skolen er bra for elever og foresatte - vi deler ansvaret for sosial og faglig utvikling.

– Kvinnelig lærer

”Nei, egentlig ikke. Jeg følger arbeidsplassens rutiner på det.”

– Lærer 40-49 år

”Det tror jeg. Jeg føler leksene var med på å forberede meg til videregående og videre utdanningen. Man må lære seg å arbeide selvstendig og vise ansvar for egen læring.”

– Lærer 20-29 år

”Det har sikker hatt en betydning for mitt syn på lekser som lærer. Jeg synes det er viktig at leksene er en repetisjon av/ mengdetrening på noe man har jobbet med på skolen. Samtidig er det også viktig at elevene faktisk må finne ut av enkelte ting selv, prøve å finne egne løsninger.”

– Kvinnelig lærer

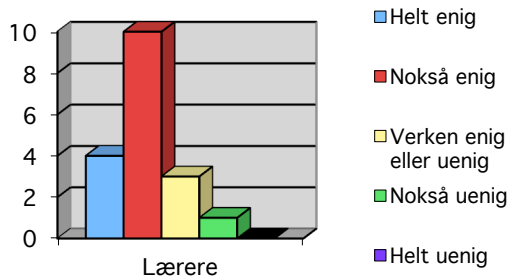
”Nei. Jeg har gitt lekser i 20 år og jobba de siste 15 årene i leksefri skole. Mitt syn på lekser har kommet med de erfaringene jeg har hatt som lærere – med og uten lekser.”

– Rektor ved leksefri skole

Også disse sitatene er valgt fordi de gir et godt bilde på hva alle lærerne har svart i undersøkelsen. Som vi kan se utfra graf-2 så tror de fleste at deres forhold til lekser fra egen skolegang, har vært med på å forme synet på lekser som lærer.

4.1.2 Definisjoner av lekser

Spørsmål 3 omhandler to ulike definisjoner på lekser. Den ene var wikipedia definisjonen og den andre var Thomas Nordahls. Her skulle lærerne ta stilling til de ulike definisjonene og deretter begrunne sine valg.

Graf 3; Hvor enig er du i denne definisjonen av lekser? (wikipedia)

Denne wikipedia definisjonen lyder som følger: ”*Lekser er oppgaver som elever pålegges å ta med seg hjem og gjøre etter skolen. Det kan være alle mulige oppgaver, og det er som regel lærere som gir dem/den ut. Etter hvert som man blir eldre får man flere og vanskeligere lekser.*” (Wikipedia, 2014).

“*Lekser skal være til hjelp for elevens læring. Selve leksene skal ikke være nytt stoff elevene må bryne seg på alene, men være enten en forberedelse til arbeid på skolen, eller repetisjon av gjennomgått stoff. Det er ikke snakk om at LEKSENE i så måte skal bli vanskeligere eller flere, men at lærestoffet i seg selv utvikler seg, samtidig som elevenes mentale kapasitet også utvikles. Som jeg ser det er det elevenes fagutvikling som påvirker leksene, og ikke at leksene skal dra elevene etter seg.*”

– Mannlig lærer

“*Elevene gjør det læreren ber dem om. Leksene gjøres ofte fordi det står på en plan*”

- Lærer 50-59 år

“*Lekser gjøres hjemme, ikke på skolen. Lekser skal ikke være vanskelige oppgaver, det skal være innenfor elevens mestring.*”

– Lærer 40-49 år

“*Etter hvert som elevene blir eldre, må de selv vurdere hva de bør trene mer på hjemme. I mine fag, har de noe grunnleggende alle må være ferdig med i løpet av perioden, en del av*

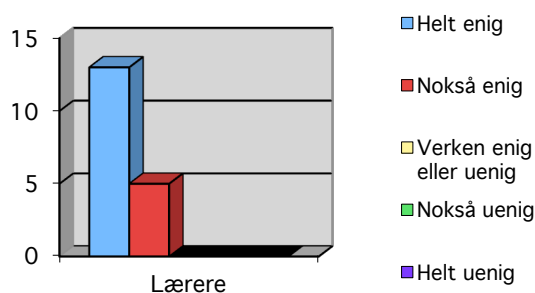
ukeplanen er å velge selv det de trenger å trene mer på. Da gir de seg selv lekser. De får nok flere oppgaver etter hvert som de blir eldre. Vanskegraden blir større, men enkle lekser kan være like vanskelig for en på småtrinnet som det er for en eldre elev.”

– Kvinnelig lærer

”Det å jobbe med skolearbeid heime er ikke nødvendigvis lekser. Noen av elevene ved XX skole gjør mye skolearbeid hjemme, men de får ikke lekser. Lekser er pålagt hjemmearbeid.”

– Rektor ved leksefri skole

Her er et relevant utvalg av svarene i undersøkelsen. Ut ifra grafen (samlede svar) og sitatene så er de fleste enig med wikipedia definisjonen. Likevel - flere sier at dette er en grei definisjon på lekser, men det er ikke alltid slik det fungerer i praksis i skolen.

Graf 4; Hvor enig er du i det Thomas Nordahl sier om lekser?

Definisjonen som lærerne her er bedt om å ta stilling til er: Thomas Nordahl sier at lekser må ha moderat omfang, stoffet må være gjennomgått av lærer på forhånd og leksene skal ikke ha større vanskelighetsgrad enn at elevene har store muligheter for å mestre dem (Nordahl, 2012).

”Jeg er helt enig i det Thomas Nordahl sier om lekser. Dersom elevene får oppgaver som de ikke har forutsetninger for å oppnå, vil oppgavene virke demotiverende og de vil mest sannsynlig gi opp. Dersom elevene derimot får oppgaver som de har gjennomgått på skolen, så vil elevene føle mestring og arbeidet vil motivere. Oppgavene må likevel ikke være så enkle at de virker meningsløse.”

– Kvinnelig lærer

”Det er viktig at eleven føler mestring og blir motivert i sin læringsprosess, derfor må vi i en travel hverdag jobbe med å avpasse mengde, nivå og tema så mye vi får til.”

– Lærer 60-69 år

”Hvis eleven ikke forstår det den har i lekse, ber jeg dem om å ikke gjøre det, men gi beskjed neste time slik at vi ser på stoffet på nytt. De kan få hjelp hjemme, men da må det være ”riktig” hjelp. Dette snakker vi om på foreldremøtet, de må ikke gjøre oppgavene for eleven.”

– Lærer 50-59 år

”Lekser skal brukes som hjelp til elevenes læring, og ikke som en bekreftelse på noe de allerede sliter med eller ikke forstår - dermed skal alle lekser være overkommelige for alle elever. Om dette alltid er virkelighet i praksis er en annen sak.”

– Mannlig lærer

”Thomas Nordahl, som tidligere var en ivrig forsvarer av lekser, har moderert seg i løpet av de siste årene som han har diskutert lekser. Om skolen skal gi lekser, bør de gis etter disse kriteriene. Og gitt slik, vil de fleste elevene ha utbytte av leksene. Repetisjon er bra for læringa. Men slik blir ikke lekser gitt i flertallet av leksekoler – enda. Når jeg likevel er uenig med Nordahl, er det fordi det finnes bedre metoder å lære på enn gjennom lekser, fordi lekser skader de viktige relasjonene mellom lærere og elever som ikke gjør leksene, og fordi den viktigste effekten av lekser er å skape skoletapere.”

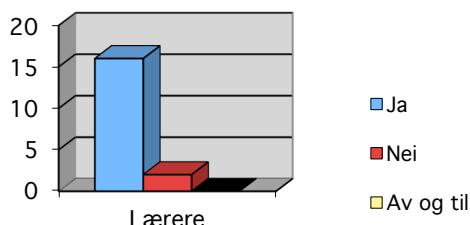
– Rektor ved leksefri skole

Som det fremkommer fra sitatene er det ulike meninger og holdninger til lekser. I flere utsagn trekker lærerne tvil rundt leksepraksisen i skolen.

En kan se ut ifra disse to ulike definisjonene at lærerne fordeler seg ulikt på skalaen over hvor enig de er i utsagnet. En mer spesifikk definisjon, gir svar fra lærerne som er mer presise og lærerne blir mer spesifikke i sine ”holdninger”. På wikipedia definisjonen, som er en veldig generell definisjon, fordeler lærerne seg nesten over hele skalaen, mens i Thomas Nordahls definisjon, som er mye mer spesifikk formulert, så fordeler lærerne seg bare over to skalaer.

4.1.3 Gir du elevene lekser?

Ett av spørsmålene i undersøkelsen gikk direkte på om lærerne gir elevene lekser. Her ble lærerne bedt om å begrunne hvorfor lekser/ikke lekser.

Graf 5; Gir du elevene din lekser?

Som det kommer frem av graf 5 gir de fleste lærerne i undersøkelsen elevene sine lekser. Bare noen få skriver at de ikke gjør dette. Lærerne har mange ulike begrunnelser for hvorfor:

”Repetisjon av fagstoff øker læringsutbyttet (under forutsetning av at lekser er tilpasset elevens nivå, noe jeg ofte tror vi glipper på). Foresatte får mulighet til å se hva barnet jobber med på skolen. Foresatte får mulighet til å ordlegge fagstoffet med sine begreper, noe som kan styrke forståelsen hos eleven. Foreldre kjenner elevens begrepsforråd bedre enn meg som lærer. Lekser sørger for at vi rekker over en større mengde fagstoff.”

– Kvinnelig lærer

”Gir fordi alt man skal bli flink i trenger man å trene mye på. Dessuten er det å jobbe i fred og ro hjemme bra for manges konsentrasjon.”

– Lærer 60-69 år

”Jeg tror lekser er med på å gjøre elevene mer selvstendig i forhold til egen læring. Jeg tror også at leksene er med på å forberede elevene til det voksne studie livet.”

–Lærer 20-29 år

”For å komme igjennom pensum. For det trengs mengdetrening i læringsprosessen”

– Kvinnelig lærer

”Jeg vil hevde at leksenes viktigste funksjon er å skade relasjonene mellom lærer og elev og å skape skoletapere. Det er nesten slik med skolen som med en kjetting – den blir ikke sterkere enn det svakeste leddet. Lekser og det å jobbe med skolearbeid etter skoletid kan, som sagt,

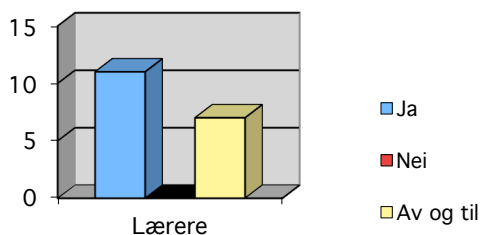
være to forskjellige ting. All logikk og forskning tyder på at elever blir bedre av å øve videre etter skoletid. Samtidig viser forskning at noen barn blir dårligere av å få lekser. Hadde leksene tatt de 15 minuttene og vært brukt til repetisjon, slik som bl.a. Thomas Nordahl sa på tv-programmet «debatten» i høst at leksene bør være, og hadde alle elevene gjort leksene, da mener også jeg at lekser kunne vært en god ide. Men virkeligheten i lekse-skolen er ikke slik. Barn starter stort sett første klasse glade, forventningsfulle og med pågangsmot. Med årene møter altfor mange av dem veggen. De barna som ikke får det utbyttet av leksearbeidet som forventes, som ikke får nok oppbakking heime, gir til slutt opp. De møter skolen hver dag med dårlig samvittighet, føler seg dumme, gjør hva de kan for å skjule at de ikke har gjort leksene, tør ikke å spørre når de ikke forstår, i redsel for å avsløre seg. De oppfatter læreren som motstander, en som kontrollerer om lekser er gjort og deler ut straff. De gode relasjonene mellom lærer og elev, som læring er helt avhengig av, brytes ned. Noen av disse elevene blir stille, andre sinte og bråkete og prøver å gjenvinne selvtillit på usosialt vis. Uro i timen ødelegger for alle.”

– Rektor ved leksefri skole

Sitatene over er et utvalg av hva lærerne begrunner hvorfor de gir lekser. I svarene om lekser er det gjennomgående at det er repetisjon og mengdetrening som inngår i praksisen.

4.1.4 Hjem – skole samarbeid

I temaet som omhandlet skole-hjem samarbeidet spurte jeg om lærerne forventet at foreldrene hjalp elevene med leksene/hjemmearbeidet samt hvordan de da forventet at foreldrene hjalp til.

Graf 6; Forventer du at foreldrene hjelper elevene med leksene/hjemmearbeid?

”Det viktigste foreldrene kan gjøre i forhold til leksene til barna er å vise interesse for det elevene skal gjøre. Det er også viktig at foreldrene viser gode holdninger til skolen og til oppgavene elevene skal gjøre. I tillegg er det viktig at foreldrene lærer elevene gode rutiner i forhold til leksegjøringen.”

– Kvinnelig lærer

”Jeg forventer at foreldrene er støttende til barna sine når det gjelder lekser. De skal være der å forklare oppgaver om barna ikke får det til, men de skal ikke gjøre oppgavene for de. Høre når barna leser, og kanskje prate litt om det barnet leste.”

– Lærer 20-29 år

”Jeg forventer at de ser på arbeidet noen ganger i løpet av uka og gir positiv respons, samtidig som de kan hjelpe eleven til å finne ut hva som er vanskelig og kanskje få sagt fra til lærer om hva eleven trenger mer hjelp til.”

– Lærer 60-69 år

”Jeg har den tanken om at en foreldre ikke nødvendigvis må være i stand til å hjelpe sitt barn med leksene, men det bør kunne forventes at forelderen motiverer og støtter barnet i leksegjøringen. Støtte til leksegjøring hjemmefra er viktigere enn om mor eller far ikke kan hjelpe barnet i regning med brøk.”

– Mannlig lærer

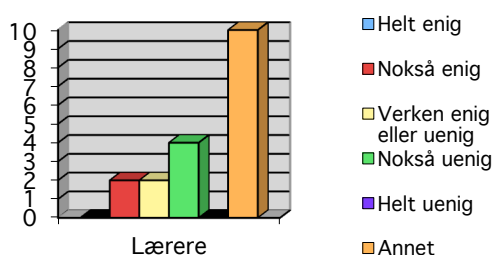
”Selv om være elever ikke får lekser, forventer jeg at foreldrene viser barna sine at de interesserer seg for elevenes skolegang og utvikling og snakker pent om skolen.”

– Rektor ved leksefri skole

Som det framkommer av de samlede svarene (grafene), forventer *alle* at foreldrene hjalp elevene. Oppfølgingsspørsmålet var hvordan de forventet at foreldrene hjalp til. Lærerne forventet at foreldrene og elevene snakket sammen om skolen og leksene.

4.1.5 Sosioøkonomisk bakgrunn

Med bakgrunn i Marte Rønnings sin undersøkelse og analyse av TIMSS 2007 spurte jeg: *Marte Rønning fant ut at resultatene indikerer en positiv effekt av hjemmelekser på elevprestasjoner. Hun ser også at elever med lav sosioøkonomisk bakgrunn presterer bedre jo mindre lekser de blir tildelt (Rønning, 2010a).*

Graf 8; Hvor enig er du i utsagnet over, sett i forhold til din klasse?

“Vet i liten grad hvilken bakgrunn elevene har.”

– Lærer 60-69 år

“Dette kan jeg ikke si noe om, men jeg synes det virker rart. En mulighet kan jo være at i hjem med lav sosioøkonomisk bakgrunn er det en felles forståelse av at både skolen og lekser er mindre viktig, og at når elever fra disse familiene får mer lekser så forsterkes misnøyen mot skole”

– Mannlig lærer

“Jeg vet ikke om de bruker mer tid, men opplever at elever med lav sosioøkonomisk bakgrunn oftere ikke har gjort lekser, selv om det er noe de kunne ha utført.”

– Lærer 50-59 år

“I den aldersgruppa jeg arbeider med så ser jeg ingen forskjell. Ser at jo mer elevene øver og blir motivert, jo lettere tilegner de seg nye ting.”

– Kvinnelig lærer

”Har ikke noen erfaring med dette i de klassene jeg jobber i, men jeg skjønner at utsagnet kan stemme i forhold til enkelte elever. En elev som ikke føler mestring i forbindelse med lekser, som ikke får hjelp/oppfølging hjemme, vil naturlig nok ta med seg denne følelsen også i skolehverdagen. Følelsen av ikke å strekke til vil eleven ta med seg. Dersom denne eleven kun jobber på skolen og får hjelp til å mestre, vil følelsen bli bedre og jeg tenker at eleven vil kunne bli mer motivert og prestere bedre.”

– Lærer 30-39 år

”Jeg ser ingen sammenheng mellom sosioøkonomisk bakgrunn og læring. Det jeg kan observere en sammenheng mellom er elevenes prestasjoner på skolen, og da særlig innstilling og arbeidsinnsats i timene, kontra hjemmeforholdene. Jeg pleier å si at elevene blir "miljøskadet" hjemmefra på godt og vondt. Barn blir, som voksne, påvirket av sine omgivelser, og jeg tviler sterkt på at sosioøkonomiske forhold alene spiller en rolle. Dette må i så fall utgjøre en så liten del av elevenes prestasjonsgrunnlag at langt viktigere faktorer, som lærerens innstilling og evne til å motivere i faget, kan trumfe eventuelle slike forhold hjemmefra.”

– Mannlig lærer

”Enig i siste del av påstanden. Første del er tvilsom. Disse studiene er gjort på skoler som GIR lekser. Det er da opplagt at elever som gjør leksene sine blir flinkere enn elever som ikke gjør leksene.”

– Rektor ved leksefri skole

Som graf 8 viser så er gjennomgående lærerne i undersøkelsen min verken enig eller uenig, eller nokså uenig i utsagnet om Marte Rønnings resultater. De fleste skriver det at sosioøkonomisk bakgrunn ikke kommer til syne i klasserommet eller at de ikke kan se dette i sin hverdag.

4.2 Et ”ekspertintervju” med en rektor på en leksefri skole

I forbindelse med oppgaven og det at jeg har hatt kontakt med en leksefriskole så var jeg interessert i å få litt informasjon om deres erfaringer med det å ikke gi lekser. Spesielt med tanke på at jeg personlig ikke har noen erfaring fra området eller vært borti dette i min studietid. Samtidig så ønsker jeg at rektor svarte på mine spørsmål i spørreundersøkelsen slik at jeg kunne se om det vare store forskjeller i svarene jeg fikk. I denne delen av oppgaven vil jeg gjengi den informasjonen jeg fikk tilsendt fra rektor.

Rektoren forteller at det er nesten ingen skoler i Norge som har kuttet ut leksene over tid. Derfor er det ikke forsket på leksefrie skoler. Da denne rektoren er å betrakte som en ekspert på en leksefri skole, ønsker jeg å gjengi svarene fra rektoren her for så å gå inn på hvordan de organiserer skolehverdagen. Senere i resultatdelen vil jeg komme tilbake til svarene til rektoren på de ulike spørsmålene.

Om alle mennesker var snille og forholdt seg til norsk lov, da hadde vi ikke trengt å låse dørene. På samme vis er det med skolen; om alle elevene gjorde leksene sine ville leksene hjelpe på læringen. Slik er ikke virkeligheten. På alle skoler med lekser er det elever som sjelden eller aldri gjør leksene sine. Det får konsekvenser ikke bare for dem selv, men også for læringsmiljøet, for uro i timene, for hærverk og for mobbing og for de flinke elevene som gjør det de skal. Det hjelper lite å si at lekser er bra for repetisjonsarbeidet, når vi vet at noen sjelden eller aldri gjør leksene.

Gevinsten av lekser forutsetter at ALLE gjør leksene (nesten) hver gang. Men slik er ikke virkeligheten i skolen. Det vet elevene og det vet lærerne. Hva skjer da?

- 1. De som ofte ikke har gjort eller fått gjennomført leksene sakker stadig lenger etter. De møter skolen med dårlig samvittighet, føler seg dumme, gjør hva de kan for å skjule at de ikke har gjort sitt arbeide, tør ikke å spørre når de ikke forstår i redsel for å avsløre seg osv. De oppfatter læreren som motstander, en som kontrollerer om lekser er gjort og deler ut straff. Noen blir stille, andre sinte og bråkete og prøver å gjenvinne selvtillit på usosialt vis. Uro i timen ødelegger for alle. Mobberne og de som gjør hærverk på skolen er gjerne elever som har gitt opp å gjøre lekser.*

2. *Læren mister oversikt over hva eleven kan og framdrifta i timene forkludres: Dyrebar undervisningstid brukes til å kontrollere lekser og dele ut sanksjoner. Deretter har læreren valget mellom enten å undervise som om alle har gjort leksene og la de andre seile sin egen sjø, eller starte timen som om ingen har gjort leksene og få med alle. De fleste velger det siste. Da opplever de flinke at de lærer lite nytt i timene. Det de flinke lærer mest av er det de gjør hjemme. De ønsker seg derfor lekser og klasser der det er arbeidsro.*
3. *Disse skadelige utslagene av lekser gjør større utslag i store klasser enn i små: I store klasser går det mer tid til å kontrollere leksene enn i små. I store klasser er det plass til flere som ikke gjør lekser. Dersom det er flere elever som samarbeider om å sabotere undervisninga, har læreren et problem.*

*Dette skriver rektoren i mailen til meg. Rektor mener at på bakgrunn av dette mener h*n at en leksefri skole vil gi bedre resultater i store klasser enn i små.*

4.2.1 En leksefri skole

Skolen kuttet ut leksene tidlig på 2000-tallet. Før dette hadde de som alle andre skoler tiltak og diskusjoner mot uønsket adferd. Eksempelvis hadde de elever som var frekke, unger som laget uro i timene, elever som ofte måtte på toalettet i timene, de hadde ulike tiltak mot ugagn, mot mobbing og mot det å ikke ha gjort leksene. Personalet diskuterte ofte hva kommer det av at eleven X ofte gjør sånn eller slik? Hva kan vi gjøre med dette? Etter hvert som de diskuterte disse ulike problemstillingene, slo det dem at de elevene som ofte stod for mye av den uønskede adferden var de samme som sjelden eller aldri gjorde leksene. Var det en sammenheng her? Skolen har valgt å ikke utvide skoledagen. Likevel får elevene lært det de skal. Rektoren sier det er fordi de er mer motiverte og jobber mer effektivt på skolen etter de kuttet leksene. Det tok riktig nok ett år før de klarte å få snudd de gamle holdningene.

Rektoren sier at en leksefri skole er en skole som tar seg av den skolefaglige opplæringen, og ikke pålegger barna og foreldre å gjøre deler av skolearbeidet hjemme etter arbeidstid. Skolen har valgt å gjøre et lite unntak for dette med lekser, dette unntaket er at de ber foreldrene om å hjelpe til å lese sammen med de minste elevene. Det er en stor fordel om elevene tidlig blir gode til å lese. Så fort elevene har lært avkodingen på skolen, avtaler lærerne med foreldrene at de leser litt hver dag sammen med elevene. Rektoren presiserer at det er ikke forbudt å gjøre skolearbeid hjemme. De mest ivrige elevene gjør det gjerne av

interesse og glede for å bli enda flinkere. Skolen holder også prøver som andre skoler. Elevene forbereder seg hjemme, men dette er ikke lekser. Skolen pålegger ikke elevene å jobbe hjemme, og de påfører ikke elevene dårlig samvittighet om de ikke gjør skolearbeidet hjemme. Det første året som leksefri gav lærerne arbeidsoppgaver som skulle gjøres på skolen i siste time på torsdag og fredag. Dette fungerte ikke for de elevene som ikke gjorde leksene fra før av. De begynte med det morsomste faget og byttet til et nytt fag så fort det ble vanskelig eller kjedelig. De lærte da ingenting i disse timene. Derfor kuttet de ut leksetimene etter dette året.

4.2.2 Gode resultater

Rektor skriver videre at det kan virke oppsiktsvekkende, men skolens elever gjør det faktisk bedre på eksamen og nasjonale prøver enn landsgjennomsnittet. Elevundersøkelsen viser: På nesten alle parameterne svarer elevene langt mer positivt enn landsgjennomsnittet, særlig på motivasjon, læringskultur, forhold til de voksne, til medelevene, null mobbing osv. Også på "Skolepoeng" i ståstedsanalysen ligger elevene ved denne skolen langt over landsgjennomsnittet på hvert av årene som vi får offentliggjort. At skolen gjør det så bra, mener rektor har to årsaker:

- skolen har kuttet leksene.*
- skolen har stor lærertetthet. (Derfor er det også viktig å jobbe for mindre klasser)*

4.2.3 Erfaringer med en leksefri skole:

Elevene ved skolen begynte å jobbe mer selvstendig samt å lære mer effektivt etter at de kuttet ut leksene. Rektor mener at dette kommer av fem ulike faktorer;

- 1. Lærerne bruker ikke mye dyrebar tid på å høre lekser og å gi sanksjoner til dem som ikke har gjort leksene. Derimot starter de timene med å repetere det de lærte forrige time og til å fortelle hva de skal lære i denne timen.*
- 2. Lærers relasjon til elevene er blant de viktigste faktorene for god læring. Når elevene er positivt innstilt til å lære og ser på læreren mer som veileder, lærer de veldig fort. Den gode relasjonen mellom elev og lærer blir ikke ødelagt av at elever som ikke har gjort eller fått til leksene ser på læreren som en som er til for å kontrollere og straffe.*
- 3. De har ingen elever med holdning om at det er dumt å være flink på skolen, ingen beskyldninger mot flinke elever om at de er "strebere", noe de opplevde før da de*

gjern hadde et par elever i samme klasse som sjelden gjorde leksene, disse la band på læringsmotivasjonen til medelevene.

- 4. Skolen har 100% arbeidsro, noe som også de flinke elevene nyter godt av.*
- 5. Ingen hærverk eller mobbing. Rektor tror det har sammenheng med at elevene opplever at alle er på samme lag og jobber mot samme mål. Ingen blir hengt ut og føler seg krenket fordi de ikke har gjort leksene.*

4.2.4 Hva med foreldrene i en leksefri skole?

Rektorer mener at leksene som bindeledd mellom foreldre og skole kan erstattes. Foreldrene får en kopi av ukeplanen og hver fredag får foreldrene hjem en liten rapport som forteller om hvordan det har gått med barnet deres den aktuelle uken. Gjennom denne rapporten har foreldrene muligheten til å skrive tilbake til skolen om det skulle være forhold eller annet som skolen trenger å vite om. Selve rapporten er skrevet av eleven og kontaktlæreren i fellesskap etter en elevsamtale som holdes hver fredag.

4.2.5 Utjevner en leksefri skole sosiale ulikheter?

Rektor mener at dette er tilfelle. I den tida da skolen ga lekser, var det jevnt over de samme elevene som ikke gjorde leksene. Det var elever til foreldre som ikke syntes at boklig lærdom var viktig, som støttet barna på at skole var bortkastet tid og at lærere var dumme. Barn av slike foreldre fanger skolen bedre opp nå uten lekser, fordi tilnærmet alt skolearbeidet foregår på skolen under ledelse av en lærer. Skolen har ingen "Ny Giv-elever" (de 10% svakeste elevene i kommunen. Disse skal få spesielt tilbud om oppfølging). Så er det riktig at barn av foreldre som bryr seg, gjør det enda bedre på skolen? Slik var det også da vi ga lekser. Marte Rønning (forsker på SSB) har sammenlignet resultater i skoler som ikke har lekser med skoler som har lekser. Hennes klareste konklusjon er at lekser viderefører klasseskille, skriver rektor.

Dette var en kort gjennomgang av det rektor skrev til meg.

4.3 Resultater v.s Hypotesen

Hvis jeg skulle sett på resultatene jeg har fått inn opp mot min hypotese så ser jeg at gjennomgående så svarer lærerne i tråd med hva den allmenne oppfatningen av hvorfor lekser er. Jeg ser at lærerne også har trukket inn tilpasset undervisning og motivasjon som begrunnelser for hvorfor de gir lekser.

4.4 Analyse og drøfting av data

I denne delen av oppgaven vil jeg i hovedsak først og fremst analysere resultatene mine, hva kommer frem her. Deretter vil jeg komme med en drøfting rundt noen av resultatene mine opp mot forskningen gjort på lekser.

4.4.1 Analyse; oppsummering av hovedresultatene

Slik jeg vurderer svarene jeg har fått inn på min undersøkelse kan jeg dele disse inn i fem ulike *faktorer* som kan være med på å påvirke lærernes begrunnelse for hvorfor de gir lekser i skolen. De begrunner dette med mye forskjellig, men gjennomgående er det *fem hovedgrunner* som gjør seg gjeldende. Disse er;

- Eleven
- Skolen
- Tilpasset opplæring
- Hjemmet
- Motivasjon

4.4.1.1 Eleven

Rektoren ved den leksefrie skole som jeg har samarbeidet med gjennom arbeidet med oppgaven sendte meg en liten historie fra virkeligheten som jeg ønsker å gjengi her. H*n skriver følgende;

Skolen vår tar imot barnehjemsomplasserte barn, altså bor de i beredskapshjem i bygda før det skaffes fosterhjem til dem. En av disse elevene sa til rektor en av de første dagene

”Du Petrus (fiktivt navn), jeg er ekspert i å krangle med lærerne.”

”Å, - du liker kanskje ikke lærere?”

”Nei!”

”Hvorfor ikke det?”

”Fordi jeg gjør aldri leksene, og da blir lærerne sure!”

Jeg synes dette var en historie som treffer i hjertet, elevene som ikke gjør leksene og det skolearbeidet som er forventet av dem, opplever ofte at læreren blir motstanderen og en de krangler med. Når elever blir satt inn i situasjoner som de ikke har tilstrekkelig kompetanse til å beherske vil de utvikle strategier som gjør at de takler situasjonen på en negativ eller positiv måte. For mange elever handler klasseromssituasjonen om det å få bekreftet sin sosiale situasjon/posisjon, på den måten vil elevene bruke mange ulike strategier for å forhindre at de dummer seg ut eller gjør noe som ikke er sosialt tjenlig (Overland, Nielsen, & Bay, 2009).

Som det kommer frem fra sitatene tidligere så skriver lærerne at leksene skal være til hjelp for elevens læring, leksene gjør elevene mer selvstendige, leksene er til for mengdetrening og repetisjon, at leksene er en forberedelse til senere studie- og jobb liv, at leksene er ekstra læring, leksene er både en modnings- og en faglig prosess. Noen andre skriver også at alle elevene er ulike, og elevene lærer på ulike måter, altså læringsstiler. Noen elever lærer best hjemme i fred og ro hvor de kan konsentrere seg fullt ut, mens andre igjen får et større læringsutbytte av å ha mengdetrening hjemme hvor mye repetisjon er hovedoppgaven. Læringsstilene handler om hvordan hvert enkelt individ lærer best (Imsen, 2005), og dermed vil det alltid være de elevene som lærer best ved hjelp av lekser.

Det jeg kan se er at spredningen på hvem som ”bruker” eleven som en begrunnelse for hvorfor lekser, sprer seg utover alle aldre, men det er langt flere som skriver dette i kategoriene 40-49, 50-59 og 60-69 år. Disse lærerne har også mange års fartstid i skolen, de fleste har over 30 års erfaring i skolen.

”Lekser føles som at «storebror ser meg» og overvåker alt det jeg gjør, jeg slipper aldri unna, og jeg strekker aldri til”

- Gutt (13) - Aftenposten 2013(Fjellheim, 2013)

Sitatet er hentet fra en artikkel i Aftenposten i 2013, den er skrevet av en gutt på 13 år som har dysleksi. Han deler gjennom artikkelen sin erfaring med lekser og leksegjøring. Denne artikkelen er med på å forsterke de argumentene som jeg har fått inn i min undersøkelse og i

debatten fra november på hvorfor vi ikke skal ha lekser. Lærerne i undersøkelsen min skriver at lekser ofte forsterker nederlaget til de som sliter fra før. Altså får ikke eleven til skolearbeidet på skolen sammen med lærer og annen pedagogisk hjelp så er det ingen garanti for at eleven klarer dette hjemme alene, eller sammen med foreldre/foresatte. En lærer skriver at skolearbeid både på skolen og hjemme trøtter ut elevene på sikt. Det rektoren ved den leksefrieskolen skriver er at hos dem skiller de mellom jobb/skole og fritid for elevene, når de går hjem, etter en lang dag, fra skolen så må de ikke sitte med masse lekser for å møte forberedt dagen etter. Ingen voksne må gjøre dette, så hvorfor skal elevene da måtte gjøre det, spør h*n. Elevene får mer tid til fritidsaktiviteter og andre ting som de heller vil gjøre på fritiden, som det å være sosial sammen med venner og familie. Stresset med leksene forsvinner, og elevene får tid til å være barn og slappe av i en ellers hektisk hverdag.

En av lærerne skriver at elevene gjør det som læreren ber dem om, og da gjør leksene fordi det står på planen og det er det de har fått beskjed om å gjøre. Altså gjør elevene det ikke av egen fri vilje, men fordi læreren har bestemt det. Her kan en se at relasjonen mellom lærer-elev spiller inn. I elevundersøkelsen fra 2008 kommer det frem at elevenes relasjon til læreren henger sterkt sammen med elevenes opplevelse av egen innsats på skolen (Bergkastet, Dahl, & Hansen, 2009). Når en ser hvor viktig denne relasjonen er for elevene når det kommer til både innsats og muligheter så er det nærliggende å tenke på hva som skjer med de elevene som da har en dårlig relasjon til læreren? Og hva om denne kommer på bakgrunn av leksene? Som rektoren ved den leksefrie skolen forteller i intervjuet med h*n så ser de at etter at de kuttet leksene ble det betraktelig mindre uro og støy i timene deres, elevene trivdes mer på skolen og dette kom til syne gjennom ro og arbeidslyst. Her kan en tenke seg at når leksene er fjernet stiller elevene med samme utgangspunkt til undervisningen, og ingen elever har behovet for å ta i bruk negativ adferd for å skjule egne feil og mangler (Overland et al., 2009).

4.4.1.2 Skolen

Med skolen som faktor mener jeg skolen som institusjon med sine kulturer og tradisjoner. En skolekultur er det grunnsyn som hersker ved den enkelte skole. Det handler om verdier, normer, maktforhold, forventninger, antagelser og roller (Damsgaard, 2010).

Det jeg synes er spennende er de lærerne som begrunner sine leksevaner med at det er skolen som forventer dette eller at det ikke er tid på skolen til å arbeide godt med gjennomgått stoff. Her kan jeg se at det gjerne er kvinner som har et positivt forhold til lekser fra egen skoletid

som gjennomgående skriver at de føler krav til å gjennomgå pensum både fra kollegiet og foresatte. Og et resultat av dette presset/kravene er at elevene får lekser, slik at pensumet blir gjennomgått på den tiden som er til rådighet. Det som også er gjennomgående for disse svarene er at de skriver at det er ikke alltid tid til å jobbe med oppgaver etter de har gjennomgått nytt stoff, og elevene må da ta mengdetrening hjemme. Altså synes mange lærere at det er skolene som setter agendaen for hvordan de *selv styrer ting i sine klasserom*. Mange lærere mener de gir lekser nettopp for å komme gjennom pensumet som er satt opp. Her kan en jo stille seg spørsmålet om det er pensumet som er viktig eller er det kompetansemålene i LK-06 som er det viktige?

”Opplegget på skolene er ofte basert på at elevene har gjort leksene sine, og de elevene som ikke har gjort leksene blir hengende etter. Resultatet kan ofte bli en nedadgående spiral”

(- Lærer 30-39 år)

Skolen på sin side har et visst antall undervisningstimer og planleggingstider (Udir, u.å). Som rektoren ved den leksefrie skolen skriver i intervjuet så føler lærerne på skolen at mye av tiden i undervisningen går bort til leksene. Og da tenker h*n spesielt på dette med det å sjekke og gi lekser, og ikke minst gi sanksjoner for de som ikke har gjort lekser. Og deretter må lærerne velge veien videre, skal vi undervise som om alle har gjort leksene, og la de som ikke har gjort leksene seile sin egen sjø. Eller skal vi starte timen som om ingen har gjort leksene og på den måten få med alle. Denne rektoren mener at de fleste lærerne velger det siste, da opplever de elevene som har gjort leksene, og ofte de som er ”flinke”, å lære lite nytt og nyttig i timene. Dette med de ”flinke” elevene er det flere lærere i undersøkelsen min som trekker frem, men da i hovedsak som et ”stikk” til skolens leksepraksis. Mange lærere og skoler har arbeidsplaner og lar da elevene arbeide med planen på skolen, og mange får gjort mye på skolen og får på den måten mindre hjemmelekser. De elevene som da ikke er like ”flinke” får da mer å gjøre hjemme, og må da bruke mye tid på lekser og skolearbeid også hjemme etter en lang skoledag. Disse lærerne trekker også inn viktigheten av at leksene skal henge tett opp mot det som er blitt gjennomgått på skolen, for å kunne hjelpe de elevene som defineres som ”svake” eller som har konsentrasjonsvansker eller andre ting som gjør at de sliter med lekser og skolearbeid. Thomas Nordahl sier i debatten den 20. November 2014 (NrK, 2014) at leksene burde ideelt sett være 15 min med lekser med moderat omfang, stoff som er gjennomgått av lærer på forhånd og oppgavene/stoffet skal være lagt slik at hver elev har stor sannsynlighet for å klare dette hver dag hjemme, for barn i barneskolen. Hvis alle

skolene hadde praktisert dette hadde nok mange flere elever klart å gjennomføre leksene hjemme hver dag, sier en av respondenten i undersøkelsen min.

For at læring skal skje er det en rekke faktorer som skal til, en av de viktigste faktorene er relasjonen mellom lærer-elev (Svarstad, 2015). En analyse av Elevundersøkelsen fra 2010 viser at det er en klar sammenheng mellom elevenes opplevde relasjon til læreren og deres motivasjon for læring (Skaalvik & Skaalvik, 2011). Dette har sammenheng med at gjennom en god relasjon får elevene følelsen av å bli akseptert, respektert og inkludert (Skaalvik & Skaalvik, 2011). Rektoren ved den leksefrie skolen skriver at mange av de elevene som kommer på skolen med dårlig samvittighet og føler seg dumme fordi leksene ikke er gjort, gjør at de oppfatter læreren som en motstander, en som kontrollerer om leksene er gjort og deler ut *straff* om de ikke er gjort. Dermed kan en si at lekser kan være med på å skade relasjonen mellom lærer-elev, noe som over tid vil være total ødeleggende...

4.4.1.3 Tilpasset opplæring

I min undersøkelser har jeg sett gjentatt at lærerne tar opp dette med tilpasset opplæring som et argument for å gi lekser. Lærerne skriver ting som; ”*dersom leksene er tilpasset elevene, vil alle skulle kunne oppleve mestring gjennom leksegjøring.*”

”*Jeg forsøker å gi lekser som elevene har forutsetninger for å kunne klare hjemme, kjent stoff, eller lese lekse slik at de kommer forberedt på tema og har bedre forutsetninger for å delta aktivt og spørrende i timene, muntlig aktivitet er viktig.*” Gjennom god tilpasning, mener lærerne, at de er med på å skape mestring og motivasjon hos elevene, samtidig som det kan være med på å gi elevene noe å strekke seg etter og på den måten utvikle elevene videre.

Det en kan se når det kommer til det å begrunne lekser ved tilpasset opplæring er at det nok en gang er de fra 40 til 69 år som skriver dette. De er enten utdannet adjunkt eller adjunkt med opprykk.

”*Med tilpasset mengde lekser er det mulig for alle å få en god opplevelse mht lekser*”

(- Lærer 60-69 år)

På den andre siden så lever lærerne i en hektisk skolehverdag, hvor de har mye de skal gjøre og mye de skal komme over. En lærer skriver i undersøkelsen min at h*n har en stor klasse og føler at h*n har for dårlig tid til å følge tett opp hver enkelt elev, og da har h*n tatt det grepet

at h*n tilpasset leksene godt og sørger for at elevene får individuell tilpasning på den måten. Dersom leksene ikke er tilpasset den enkelte, og kan leksene synes å være uoverkommelig for elevene, kan dette til syvende og sist gi elever skolevegring, elever som ikke lærer det de skal, og som ikke vil gjøre lekser fordi det gir de en nederlagsfølelse som er vanskelig å bli kvitt. Dette vil som sagt tidligere gå ut over motivasjonen og mestringsfølelsen til elevene.

4.4.1.4 Hjemmet

Som det står nedfelt i opplæringslovens § 1-1 skal skolens opplærings skje ”i samarbeid og forståing med heimen” (Lovdata, 2015), også læringsplakaten sier at skolen skal ”legge til rette for samarbeid med hjemmet og sikre foreldres/foresattes medansvar i skolen” (Udir, u.å-b). Altså er det viktig at skolen og hjemmet sammen klarer å få skapt en god leksesituasjon for elevene hvis dette er/blir nødvendig.

Lærerne i undersøkelsen min har ved flere anledninger skrevet at det er viktig med hjem-skole samarbeid og god kontakt. Når en ser gjennom svarene fra undersøkelsen ser en at det bare er kvinner som skriver noe om hjemmet, når en ser bort fra spørsmålet som går direkte på hjem-skole samarbeidet. Flere nevner dette med å involvere foreldrene i barnas læring og skolehverdag, andre strekker det så langt som at de med lekser tvinger foreldrene til å følge med hva barna driver med på skolen. Mange mener at foreldrene er gode medspillere til å vurdere leksesituasjonen for elevene. Foreldrene er de som ser hvordan eleven arbeider og hva som kan være vanskelig eller for lett for eleven. Derfor ønsker lærerne at foreldrene tar kontakt med dem og på den måten kan de sammen skreddersy leksesituasjonen for den enkelte eleven og på den måten sammen skape en god situasjon. En annen ting lærerne ønsker at foreldrene kan være behjelpelig med, er å forklare elevene begreper og andre ting som kanskje eleven synes er vanskelig. Det er foreldrene som kjenner elevene best, og vet hvilke forkunnskaper som elevene sitter inne med, på den måten kan foreldrene finne forklaringer som eleven skjønner lettere, enn læreren som ikke kjenner eleven på samme måte. Mange lærere skriver også at de føler forventninger fra elever og foreldre om å gi lekser, og dermed gir de lekser til sine klasser.

På den andre side så gir lekser mye stress for foreldre og elever. Både elever og foreldre har lange skole- og arbeidsdager og gjerne mye fritidsaktiviteter på ettermiddagstid som tar opp mye av tiden som kunne vært brukt på lekser. Som skrevet tidligere så mener i følge Foreldreutvalgets undersøkelse om lekser 94% av de spurte at de hjelper elevene med lekser,

og hele 32% hjelper hver dag. 62% svarer at leksene er tilstrekkelig forklart på skolen. Altså sier da 38% av foreldrene i undersøkelsen at elevene sitter hjemme med lekser som de ikke forstår? Altså går mange elever hjem med lekser som de trenger ekstra forklaring og hjelp til å forstå, og da er det jo foreldre eller eldre søsken som må trø til å forklare og hjelpe så godt de kan. Ser vi så på Marte Rønnings forskning på lekser og dette med sosiokulturell bakgrunn, så kan vi lese at elevene med lav sosiokulturell bakgrunn bruker mer tid på leksene enn elever med høy sosiokulturell bakgrunn. Rønning tror grunnen til at tidsbruken blir noe lengre hos elever med lav sosiokulturell bakgrunn kan skyldes at de trenger mer tid på å løse oppgaver, eller at de kanskje strever mer. Hun tror også at mer tid på leksene kan speile høyere ambisjoner, uavhengig av sosioøkonomisk bakgrunn (Pham, 2010).

4.4.1.5 Motivasjon

Motivasjon er en sentral faktor i all læring. Undervisningen må vekke nysgjerrighet, interesse og litt spenning hos eleven (Imsen, 2005). Motivasjon er den prosessen som setter i gang og opprettholder målrettet handling (Dale, 2010). Det er med andre ord noe som skjer i og rundt oss mennesker som gjør at vi gjør det vi gjør, selve drivkraften for det vi gjør (Imsen, 2005). Som lærere på skolen kan vi motivere elevene for arbeidet med fagene på ulike måter, men leksene er det elevene som i hovedsak må motivere seg for (Gustafson et al., 2012). Leksene skjer hjemme der læreren ikke er tilgjengelig for å motivere og hjelpe, så da må elevene selv finne denne drivkraften for å komme videre og frem i arbeidet. Det kan være lettere for elevene å finne denne motivasjonen hvis innholdet og arbeidsmåten blir knyttet opp mot noe de er interessert i. Dette er en gylden mulighet for lærere å skape en bro mellom det som skjer på skolen og det som skjer på fritiden. Hvis leksene blir knyttet opp mot elevenes interesser som sport, musikk, spill, dans etc eller hvis leksene kan løses ved hjelp av sosiale medier som Facebook, Twitter, Instagram, Youtube etc vil dette være med på å gjøre leksene til noe som er kjent for elevene og som de allerede har en interesse for (Gustafson et al., 2012). En av lærerens viktigste oppgaver er å stimulere og motivere elevene. Dette innebærer både å motivere til faglig innsats, men også til en sosial innsats i form av samarbeid og positiv samhandling (Bergkastet et al., 2009). Motivasjon har stor betydning for valg av aktiviteter, for den innsatsen personen yter, for utholdenheten personen har for oppgaven når den blir krevende og for valg av strategi i arbeidet når det oppstår problemer (Skaalvik & Skaalvik, 2011). Altså vil elevenes motivasjon for skolearbeid og lekser ha store utslag for hvordan de gjør det, og hvordan de velger å jobbe med dette.

Gjennom min undersøkelse har mange av lærerne skrevet mye om dette med motivasjon, og hvordan lekser er med på å enten opprettholde, øke eller minke denne motivasjonen. Alle skriver noe om motivasjon på de spørsmålene som går direkte på motivasjon, men det er noen som skriver om motivasjon på noen av de andre spørsmålene også. Det er aldersgruppen 20-49 år som i all hovedsak svarer med mestring og motivasjon som begrunnelse for de ulike spørsmålene. De fleste av disse har mindre enn 10 års fartstid i skolen. Lærerne sier at de ser at leksene gir elevene en mestringsfølelse om de har klart å gjøre leksene riktig uten hjelp. Videre skriver de at når elevene har klart å gjennomføre leksene alene og har fått denne mestringsfølelsen er det viktig at læreren da klarer å forsterke denne motivasjonen med positive tilbakemeldinger i klasserommet som vil gi anerkjennelse og en større glede ved læringen. ”Altså handler læring og motivasjon ikke om lekser, men om den gode lærer i klasserommet” (- Lærer 30-39 år).

På den andre siden er det ikke alle elevene som føler mestring i forbindelse med lekser. Dette er elever som ikke klarer leksene på egenhånd, og som ikke får hjelp/oppfølging hjemme. *Disse tar ofte med seg følelsen av å ikke strekke til med inn i skolen, og da overbringer den følelsen til skolehverdagen (- Lærer 30-39 år).* Denne læreren mener da at for disse elevene er leksehjelp et godt alternativ, hvor elevene får hjelp på skolen til leksene og på den måten får hjelp til å mestre også leksene. Gjennom stadig motivering og motivasjon vil elevene stadig oftere se positivt og engasjerende på oppgaver de får tildelt. Alle mennesker unngår gjerne situasjoner og oppgaver som vi ikke tror vi blir å mestre. Vi oppsøker heller situasjoner og utfordringer som vi tror vi kan klare, gjerne etter noen grad anstrengelse (Skaalvik & Skaalvik, 2011). Også elevene gjør dette, er leksene og oppgavene de møter for vanskelig og for krevende vil de til syvende og sist la disse være. ”Noen elever går minste motstandsvei, de ser at jo mindre lekser de gjør jo mer fritid får de” (- Lærer 60-69 år).

4.4.2 Svarer resultatene på problemstillingen?

Når jeg ser på min problemstilling opp mot resultatet av min undersøkelse ser jeg at jeg har fått inn mange gode svar og argumenter både for og mot hjemmelekser. Men om resultatene gir et godt svar på problemstillingen er heller usikkert.

4.4.3 Drøfting

Som det står i teoridelen så definerer Trine Gustafson og Grete Sevje lekser som at de er elevens egenarbeid med lærestoffet utenom timene som er avsatt til faget (Gustafson et al.,

2012). Som kunnskapsdepartementet skriver i sin mail (vedlegg 4), så har de fleste av skolene rundt om i Norge valgt å gi eleven lekser. Disse gjør de enten på leksetimer eller hjemme etter skoletid. På denne måten griper skolen inn i hverdagen til alle elvene og foreldrene i hjemmesituasjon. Thomas Nordahl skriver i boken ”*Hjem og skole – hvordan skape et bedre samarbeid?*” at foreldrene forventes å passe på at skolesekken inneholder de rette tingene, at barna er riktig kledd, at alle informasjonsskriv er lest og eventuelt underskrevet og ikke minst skal de følge opp barnas skolearbeid. Denne oppfølgingen og innsatsen i hverdagen innebærer at skolen griper sterkt inn i familiens liv. Skolen legger til en viss grad premisser for hva familien kan drive med ved at den ofte må avsette tid til ulike former for oppfølging av skolegang og hjelpe til med skolearbeid (Nordahl, 2007, p. 61). Som det kommer frem i resultatdelen av oppgaven, så har de fleste lærerne et godt forhold til leksene fra egen skolegang. En kan da kanskje tenke seg at elever med en positiv holdning til skole og skolearbeid er de som til syvende og sist blir lærere? Hva med de som da hadde et dårlig forhold til leksene, men allikevel gir sine elever lekser? Det som går igjen hos svarene til disse lærerne er at de gir lekser fordi det er forventet fra skole og kollegaer. Som Damsgaard skriver i boken ”*den profesjonelle lærer*”, om skolekultur som det usynlige regelsystemet som på et uformelt plan styrer den pedagogiske og administrative virksomheten ved enkelte skole (Damsgaard, 2010). At lærere føler et press eller en forventning til å gjøre ”som alle de andre” på skolen er ikke uforståelig når en tenker på den kulturen som allerede finnes i veggene på de ulike skolene.

Foreldreutvalget for grunnskolen har gjennom sin undersøkelse (vedlegg 2) fått inn svar fra 1895 foreldre om leksepraksis og svar på sin rolle som leksehjelper for sine barn. Her svarer 94 % at de hjelper barna med leksene, og 32 % svarer at de hjelpe med leksene hver dag. 39 % av de spurte svarer at de alltid eller av og til kommer til kort som leksehjelper for sine barn. På spørsmålet om foreldrene mener at leksene burde gjøres ferdig på skolen svarer 50 % at ja det burde de og de resterende 50 % svarer da nei. Foreldrene blir også spurt om de etter sin erfaring mener at leksene til barnet deres er tilstrekkelig forklart på skolen, her svarer 62 % ja mens 38 % svarer nei. På spørsmålet om det er deres erfaring at leksene til barnet er helt nytt stoff, svarer 18 % ja og 82 % svarer nei. Hvis en ser på Thomas Nordahls definisjon på lekser: *lekser må ha moderat omfang, stoffet må være gjennomgått av lærer på forhånd og leksene skal ikke a større vanskelighetsgrad enn at elevene har store muligheter for å mestre dem* (Nordahl, 2012) så kan vi se at foreldrenes opplevelse av leksene ikke alltid harmonerer med det som kanskje er utgangspunktet fra skolene. Det å ha barn i skolen kommer med en rekke

plikter og oppgaver som griper inn i hverdagen (Nordahl, 2007). Det er, som skrevet i teoridelen, nedfelt i opplæringsloven at opplæringen skal skje i samarbeid og forståing med hjemmet, alt i en symbiose med hverandre (Hjermann, 2009). I boken sin ”Hjem-skole” skriver Thomas Nordahl også om hvor viktig det kontaktløse samarbeidet mellom skole-hjem er. Det foreldrene gjør hjemme sammen med barnet er like viktig for skolearbeidet som det som skjer på skolen. Den daglige interessen og støtten som elevene opplever hjemme er viktig for samarbeidet mellom hjem-skole (Nordahl, 2007).

Svarene jeg har fått inn fra lærerne er tvetydige på om de mener at foreldrene skal hjelpe til med leksene. En lærer skriver;

”Jeg forventer at foreldrene er støttende til barna sine når det gjelder lekser. De skal være der å forklare oppgaver om barna ikke får det til, men de skal ikke gjøre oppgavene for de. Høre når barna leser, og kanskje prate litt om det barnet leste.”

Hvis lærerne mener at det er dette foreldrene skal gjøre hjemme i forbindelse med leksene, ser det ut som om det kan være overkommelig for de aller fleste. Men hvorfor skriver da 3 % av foreldrene i undersøkelsen til FUG at de alltid kommer til kort som leksehjelper for sine barn? Det som også kommer frem fra lærersvarene mine er at noen lærere forventer at foreldrene skal kontrollere og hjelpe til der elevene strever. Hvis utgangspunktet er at foreldrene skal hjelpe til med leksene, så kan en se på Marte Rønnings undersøkelse hvor hun ser klare sammenhenger mellom elevenes sosioøkonomiske bakgrunn og lekser. Marte Rønnings forskning viser at lekser gir ikke elever med lavt utdannende foreldre bedre skoleresultater, leksene er kun til hjelp for elever med foreldre med høy utdanning. Skoleklasser som får lekser har større forskjeller i elevprestasjoner enn leksefrie klasser (Rønning, 2009). I min undersøkelse på spørsmålet om sosioøkonomisk bakgrunn svarte mange lærere at de ikke hadde opplevd dette med sin elever eller at de ikke visste noe om elevenes bakgrunn. Når elevene kommer inn i skolen som 6-åringer så kommer de inn i skolen med hele seg, med sine hjemmeforhold, sine interesser, sine styrker og sine svakheter, altså er hver enkelt elevs ryggsekk pakket med svært ulikt innhold (Helle & Strøm, 2005). Pierre Bourdieus begrep ”*kulturell kapital*” handler om det elevene får med seg hjemmefra. Det som de arver gjennom sine foreldre og sin klasses tilhørighet kan være kunnskaper og erfaringer, måter å oppfatte og tenke på, måter å snakke og bevege seg på. Han mener at barn fra høyere sosiale klasse besitter helt fra de er små en overlegen kulturell kapital, det vil si at de er mer fortrolige med

de kulturelle distinksjonene og har tilegnet seg en måte å snakke på som er mer i pakt med det skolen forventer – de har den kulturelle kapitalen som skolen premierer (Imsen, 2009).

Det en kan stille spørsmål ved og som ikke kommer frem verken i min undersøkelse eller i FUGs undersøkelse, er det hva vil det si at foreldrene *hjelper* elevene med leksene. Det jeg i hovedsak tenker når jeg laget spørsmålet om de forventet hjelp, så tenkte jeg ikke på pedagogisk hjelp, men på alt det foreldrene kan bidra med som har positiv innvirkning på elevenes leksegjøring. Når en ser på svarene til foreldrene i FUGs undersøkelse hvor mange skriver at leksene ikke er tilstrekkelig forklart eller at elevene kommer hjem med helt nytt stoff i lekse, så kan en se at foreldrene raskt måtte være pedagogen og forklare elevene hva de skal gjøre, hjelpe elevene til å forstå og forklare det elevene ikke skjønner. Det som kom frem av min undersøkelse var det at flesteparten av lærerne forventer at foreldrene hjelper i form av å være en motivator, være en som er interessert i det elevene gjør og være en tilrettelegger for leksegjøring.

Dette er en spennende debatt å ta og ikke minst se hva som kommer ut av en slik diskusjon. Mange av lærerne betviler forskningsresultatene på lekser og mener det sosioøkonomiske forhold ikke har innvirkning på elevene. Dette kommer frem i mange av de utsagnene de kommer med i spørsmålet som handler om Marte Rønnings resultater. Her skriver noen lærere at de ikke ser dette i sin klasse, eller at de ikke har vært borti problemstillingen tidligere. Er det en sosial blindhet i den norske skolen? Har skolen tatt sitt formål om å bidra til å jevne ut sosiale forskjeller og skape mer likhet og likeverd mellom samfunnets medlemmer for langt (Imsen, 2009), er de nå med på å reprodusere ulikheten? Ut fra min undersøkelse finner jeg ikke en slik konklusjon, men en ubevist holdning til hvorfor lekser kan fort være med på å styrke ulikheter i skolen.

5 Avsluttende oppsummering

5.1 Svar på problemstillingen

Problemstillingen min var ”*Lekser – en gammel tradisjon eller en nødvendighet i den norske skolen?*” Faglitteraturen jeg har henvist til sier at foreldrene er delt i forholdet sitt til lekser. Utvalget for foreldrene, FUG, er mot lekser. TIMSS rapporten konkluderer med at lærernes leksepraksis er blitt bedre, men at det er en lang vei å gå enda. Marte Rønnings forskning viser at leksene er bra for elever med høy sosioøkonomisk bakgrunn, mens de er heller dårlige for elever med lav sosioøkonomisk bakgrunn. John Hattie mener at leksene gir er så lavt læringsutbytte at vi ikke burde prioritere dette i skolen. Ut fra mine resultater fra spørreundersøkelsen ser jeg at lærerne poengterer viktigheten av riktige og tilpassede lekser til alle elevene, og hvis vi klarer dette så kan alle klare å gjennomføre leksene på en god måte. Også rektoren ved den leksefrie skolen mener at hvis leksene er gitt etter Thomas Nordahls kriterier for hva lekser er, så ville nok de fleste elevene ha utbytte av leksene. Men rektoren er heller skeptisk til at skolene klarer dette i praksis.

Det kan synes som om norsk skole har en lang tradisjon i forhold til å gi elevene lekser, og at dette henger igjen i mange skoler. Det er imidlertid viktig å ha fokus på den utviklingen som har vært i samfunnet, de forventninger som elevene opplever på flere ulike arenaer og ut fra dette reflektere over om det er nødvendig med lekser i skolen. Slik jeg ser det, så er det viktig at hvis en skal gi lekser så må en gi lekser som skaper motivasjon og læringslyst hos elevene. Lekser trenger vi ikke hver dag. Læreren bør en kjenne sine elever så godt gjennom skole-hjem samarbeidet at et er mulig å praktisere lekser og lekseplaner tilpasset den enkelte eleven.

5.2 utfordringer for fremtiden

Dersom en skal fortsette praksisen med lekser, vil hovedutfordringen, slik jeg ser det, til syvende og sist være å gi elevene gode lekser tilpasset den enkelte. Den leksepraksisen som er i dag, hvor mange elever ikke alltid får tilpassende eller for vanskelige lekser, må bort. Skal elevene føle mestring og få læringslyst for skolearbeid, må lærerne gjøre sin jobb med å sørge for at både leksene og skolearbeidet er på en slik måte at elevene opplever en positiv skolelivskvalitet (Buli-Holmberg, 2008).

Litteraturliste:

- Aksnes. (2015). Vanlige fallgruver ved spørreundersøkelser. Retrieved 12. mai, 2015, from <http://www.sp%C3%B8rreunders%C3%B8kkelser.no/index.asp?valg=Fallgruver>
- Barneombudet. (u.å). Lekser. Retrieved 21. februar, 2015, from <http://barneombudet.no/dine-rettigheter/pa-skolen/lekser/>
- Befring, Edvard. (2015). Kvantitativ metode. Retrieved 11. mai, 2015, from <https://http://www.etikkom.no/fbib/introduksjon/metoder-og-tilnarminger/kvantitativ-metode/>
- Bergkastet, Inger, Dahl, Lasse, & Hansen, Kjetil Andreas. (2009). *Elevenes læringsmiljø - lærerens muligheter: en praktisk håndbok i relasjonsorientert klasseledelse*. Oslo: Universitetsforl.
- Buli-Holmberg, Jorun. (2008). Lærerroller og tilpasset opplæring. In H. Bjørnsrud & S. Nilsen (Eds.), *Tilpasset opplæring: intensjoner og skoleutvikling* (pp. 246 s. : fig.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Christoffersen, Line, & Johannessen, Asbjørn. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt forl.
- Dahlum, Sirianne. (2012). spørreskjemametode. Retrieved 10. april, 2015, from <https://snl.no/spørreskjemametode>
- Dahlum, Sirianne. (2014). Kvantitativ analyse. Retrieved 07. april, 2015, from https://snl.no/kvantitativ_analyse
- Dale, Erling Lars. (2010). *Kunnskapsløftet: på vei mot felles kvalitetsansvar?* Oslo: Universitetsforl.
- Damsgaard, Hilde Larsen. (2010). *Den profesjonelle lærer*. [Oslo]: Cappelen akademisk forl.
- Fjellheim, Nicolai. (2013). Lekser er overgrep mot barn. Retrieved 20. april, 2015, from <http://www.aftenposten.no/meninger/sid/Lekser-er-overgrep-mot-barn-7195540.html>
- FuG. (2012). Rapport undersøkelse. Retrieved 21. mars, 2015, from <https://reports1.analyzer.com/Root/Report.aspx?pubID=fetis5s7ci>
- Fug. (2014). FUG imot pålagte hjemmelekser. Retrieved 19. mars, 2015, from <http://www.fug.no/fug-imot-paalagte-hjemmelekser.5634225.html>
- FuG. (u.å-a). FUG vil ha leksehjelp på ungdomstrinnet. Retrieved 18. mars, 2015, from <http://www.fug.no/fug-vil-ha-leksehjelp-paa-ungdomstrinnet.5059847.html>
- FuG. (u.å-b). Hva gjør FuG? Retrieved 18. mars, 2015, from <http://www.fug.no/hva-gjoer-fug.144752.no.html>

- FuG. (u.å-c). Om FUG. Retrieved 15. mars, 2015, from <http://www.fug.no/index.php?cat=141875>
- Google. (u.å-a). Lekser. Retrieved 20. mars, 2015, from <https://http://www.google.no/webhp?hl=no - hl=no&q=lekser>
- Google. (u.å-b). Lekser i skolen. Retrieved 20. mars, 2015, from <https://http://www.google.no/webhp?hl=no - hl=no&q=lekser+i+skolen>
- Gudbrandsen, Anita. (2012). Spørreundersøkelse som metode i masteroppgaven? Retrieved 10. mars, 2015, from <http://www.studenttorget.no/index.php?show=5709&expand=3795,41,5709&artikkeli d=10575>
- Gustafson, Trine, Sevje, Grete, & Saabye, Malin. (2012). *Lekser og leksehjelp: på skolen og hjemme*. Oslo: PEDLEX norsk skoleinformasjon.
- Helle, Lars, & Strøm, Tor Edvin. (2005). *Småskolelæreren*. Oslo: Universitetsforl.
- Hjermann, Dag Øystein. (2009). Symbiose – biologi. Retrieved 3. mars, 2015, from <https://snl.no/symbiose/biologi>
- Hsh. (2007). Trenger vi lekser? Retrieved 05. mai, 2015, from <http://www.hsh.no/nyheter/index.php?arkiv=2007100000001457>
- Imsen, Gunn. (2005). *Elevens verden: innføring i pedagogisk psykologi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Imsen, Gunn. (2009). *Lærerens verden: innføring i generell didaktikk*. Oslo: Universitetsforl.
- Johannessen, Asbjørn. (2009). *Introduksjon til SPSS: versjon 17*. Oslo: Abstrakt forl.
- Kjensli, Bjørnar. (2009). - Bedre lærere avgjørende. Retrieved 05. mai, 2015, from <http://forskning.no/barn-og-ungdom-skole-og-utdanning/2009/01/bedre-laerere-avgjorende>
- Kunnskapsdepartementet. (2006-2007). St.meld. nr. 16 (2006-2007) ... og ingen sto igjen — Tidlig innsats for livslang læring. Retrieved 21. april, 2015, from <https://http://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/stmeld-nr-16-2006-2007-/id441395/?docId=STM200620070016000DDDEPIS&q=&navchap=1&ch=1>
- Kunnskapsdepartementet. (2010-2011). Meld. St. 22 (2010 – 2011) Motivasjon – Mestring – Muligheter — Ungdomstrinnet. Retrieved 05. mai, 2015, from <https://http://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/meld-st-22-2010--2011/id641251/?docId=STM201020110022000DDDEPIS&q=&navchap=1&ch=5 - KAP5-7>

- Lovdata. (2015). Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova). Retrieved 20. april, 2015, from https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61/KAPITTEL_1
- MYHR, ODD RAGNAR. (2007). – Leksejaget skaper tapere. Retrieved 11. mai, 2015, from <http://byavisa.no/2007/11/13/leksejaget-skaper-tapere/>
- Nordahl, Thomas. (2007). *Hjem og skole: hvordan skape et bedre samarbeid?* Oslo: Universitetsforl.
- Nordahl, Thomas. (2012). Er det behov for lekser? *Hamar Arbeiderblad*.
- NrK. (2014). Debatten: Debatten: skole og lekser 20.11.2014. Retrieved 22. april, 2015, from <http://tv.nrk.no/serie/debatten/NNFA51112014/20-11-2014>
- NsD. (u.å). Om NsD. Retrieved 09. april, 2015, from <http://www.nsd.uib.no/nsd/omnsd.html>
- Ongstad, Torgeir, & Grønmo, Liv Sissel. (2009). Tegn til bedring.
- Overland, Terje, Nielsen, Bjarne, & Bay, Ea Tryggvason. (2009). *Skolen og de utfordrende elever: om forebyggelse og reduktion af problemadfærd*. Frederikshavn: Dafolo.
- Pham, Hong. (2010). Lekser har ikke stor effekt. Retrieved 22. april, 2015, from <http://forskning.no/skole-og-utdanning/2010/01/lekser-har-ikke-stor-effekt>
- Postholm, May Britt, & Moen, Torill. (2009). *Forsknings- og utviklingsarbeid i skolen: metodebok for lærere, studenter og forskere*. Oslo: Universitetsforl.
- Rønning, Marte. (2009). Lekser øker sosiale forskjeller. Retrieved 02. mai, 2015, from <http://ssb.no/forskning/offentlig-okonomi/utdanningsokonomi/lekser-oeker-sosiale-forskjeller>
- Rønning, Marte. (2010a). Homework and pupil achievement in Norway. Statistisk sentralbyrå.
- Rønning, Marte. (2010b). Ingen sterk sammenheng mellom bruk av lekser og skoleresultater. Retrieved 12. mars, 2015, from <http://ssb.no/118772/ingen-sterk-sammenheng-mellom-bruk-av-lekser-og-skoleresultater>
- Skaalvik, Einar M., & Skaalvik, Sidsel. (2011). *Motivasjon for skolearbeid*. Trondheim: Tapir akademisk.
- Svarstad, Jørgen. (2015). Knusende dom fra skolens største stjerne. Retrieved 05. mai, 2015, from <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Knusende-dom-fra-skolens-storste-stjerne-7994918.html>
- Tiller, Tom. (2006). *Aksjonslæring - forskende partnerskap i skolen: motoren i det nye læringsløftet*. Kristiansand: Høyskoleforl.

- Udir. (2014). Adgang til bruk av lekser. Retrieved 21. mars, 2015, from <http://www.udir.no/Regelverk/Finn-regelverk-for-opplaring/Finn-regelverk-etter-tema/Leksehjelp/Adgang-til-bruk-av-lekser/>
- Udir. (u.å-a). Læreplanverket for Kunnskapsløftet - Prinsipper for opplæringen.
- Udir. (u.å-b). Prinsipp for opplæringen - samarbeid med lokalsamfunnet. Retrieved 09.05, 2014, from <http://www.udir.no/Lareplaner/Kunnskapsloftet/Prinsipp-for-opplaringa/Samarbeid-med-lokalsamfunnet/>
- Udir. (u.å). FAG- OG TIMEFORDELINGEN FOR GRUNNSKOLE OG VIDEREGÅENDE OPPLÆRING I KUNNSKAPSLØFTET. Retrieved 22. april, 2015, from http://www.udir.no/Upload/Rundskriv/2012/Udir-1-2012-vedlegg_1.pdf?epslanguage=no ,
- UiO. (u.å-a). TIMSS. Retrieved 18. mars, 2015, from <http://www.uv.uio.no/ils/forskning/prosjekt-sider/timss-norge/TIMSS/>
- UiO. (u.å-b). TIMSS Norge. Retrieved 18. mars, 2015, from <http://www.uv.uio.no/ils/forskning/prosjekt-sider/timss-norge/>
- Unimelb. (2015). PROF John HATTIE. Retrieved 11. mai, 2015, from <http://www.findanexpert.unimelb.edu.au/display/person428067>
- Wikipedia. (2015). Lekser. Retrieved 20. januar, 2015, from <http://no.wikipedia.org/wiki/Lekser>
- Ørstavik, Linda Johnsen. (2011). Mange barn på sosiale medier. Retrieved 27. april, 2015, from http://www.aftenposten.no/digital_old/Mange-barn-pa-sosiale-medier-5116934.html

Vedlegg

Vedlegg 1 - Godkjenning fra NSD:

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS

NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Jette Steensen Institutt for lærerutdanning og pedagogikk UiT Norges
arktiske universitet

9006 TROMSØ

Vår dato: 29.01.2015 Vår ref: 41696 / 3 / KH Deres dato: Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt
19.01.2015. Meldingen gjelder prosjektet:

41696 Behandlings ansvarlig Dagli gansvarlig Student

*Lekser i den norskeskolen UiT Norges arktiske universitet, ved
institusjonens øversteleder Jette Steensen Anna-Marie Torbergsen*

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at
behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysn
ingsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i

personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudetskommentarersamt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 01.05.2015, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlighilsen

Katrine Utaaker Segadal

Kontaktperson: Kjersti Haugst vedt tlf: 55 58 29 53 Vedlegg:

Prosjektvurdering

Kjersti Haugstvedt

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no

TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no

TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@sv.uit.no

Kopi: Anna-Marie Torbergsen anna.marie.torbergsen@gmail.com

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Personvernombudet minner om at forespørsel om deltakelse i prosjektet må være frivillig for den enkelte lærer. Vi forutsetter at lærerne informeres om følgende: - formålet med studien - tema for undersøkelsen

- at data samles inn ved hjelp av spørreskjema - at deltakelse er frivillig - at data slettes ved prosjekt slutt - dato for prosjektslutt

- at enkelt personer ikke vil kunne gjenkjennes i oppgaven - at UiT er ansvarlig for undersøkelsen

Questback er databehandler for prosjektet. UiT Norges arktiske universitet skal inngå skriftlig avtale med Questback om hvordan personopplysninger skal behandles, jf. personopplysningsloven § 15.

Forventet prosjekt slutter 01.05.2015. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkelt personer kan gjenkjennes. Det gjøres ved å: - slettedirektepersonopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)

- slette/omskriveindirektepersonopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger somf.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)

Vi gjør oppmerksom på at også databehandler (Questback) må slette personopplysninger til knyttet prosjektet i sine systemer. Dette inkluderer eventuelle logger og koblinger mellom IP-/epost adresser og besvarelser.

Prosjekt nr: 41696

Vedlegg 2 - Foreldreutvalgets undersøkelse:

Hvilken klasse går barnet ditt i?

Nummer / Prosent	Totalt
1	12% 231
2	13% 240
3	15% 293
4	13% 245
5	14% 265
6	12% 234
7	7% 131
8	6% 122
9	4% 80
10	3% 54
Totalt	100% 1895

Hjelper du barnet ditt med leksene?

Nummer / Prosent	Totalt
Ja	94% 1784
Nei	6% 111
Totalt	100% 1895

Hvor ofte hjelper du barnet ditt med lekser?

Nummer / Prosent	Totalt
1-2 ganger pr. uke	36% 651
3-4 ganger pr. uke	31% 557
Hver dag	32% 575
Aldri	0% 1
Totalt	100% 1784

Er det din erfaring at leksene til ditt barn er blitt tilstrekkelig forklart på skolen?

Nummer / Prosent	Totalt
Ja	62% 1181
Nei	38% 714
Totalt	100% 1895

Er det din erfaring at leksene til ditt barn er helt nytt stoff for barnet?

Nummer / Prosent	Totalt
Ja	18% 347
Nei	82% 1548
Totalt	100% 1895

Føler du at du kommer til kort som lekse hjelper for ditt barn?

Nummer / Prosent	Totalt
Alltid	3% 53
Av og til	36% 673
Sjelden/Aldri	62% 1169
Totalt	100% 1895

Mener du at leksene burde gjøres ferdig på skolen?

Nummer / Prosent	Totalt
Ja	50% 947
Nei	50% 948
Totalt	100% 1895

Er du fornøyd med leksehjelpen ditt barn får på skolen?

Nummer / Prosent	Totalt
Ja	27% 510
Nei	33% 633
Vet ikke/ikke relevant	40% 752
Totalt	100% 1895

Får du ukentlig lekseplan fra skolen?

Nummer / Prosent	Totalt
	95% 1803
Nei	5% 92
Totalt	100% 1895

I hvilken form får du denne lekseplanen?

Nummer / Prosent	Totalt
Ranselpost	68% 1285
Som e-post fra skolen	10% 185
Påskolens hjemmeside	17% 322
Annet	5% 103
Totalt	100% 1895

Vedlegg 3 - Mine spørsmål til undersøkelsen:

Spørsmål

1. - Alder (sett kryss)

20-29

30-39

40-49

50-59

60-69

2. - Kjønn (sett kryss)

Mann

Kvinne

3. - Hvilken skole tilhører du?

X skole

X skole

X Skole

X Skole

4. - Din utdanning:

Adjunkt

Adjunkt med opprykk

Lektor

Lektor med opprykk

Annet

5. - Hvor mange år har du jobbet som lærer?

6. - Hvilke fag underviser du i?

Norsk

Matematikk

Engelsk

RLE

- Naturfag
- Musikk
- Mat og helse
- Gymnastikk
- Kunst og håndverk
- Samfunnsfag
- Annet

7. Tenk tilbake på din egen skolegang, hvordan var ditt forhold til lekser da du var elev?

8. Tror du dette har vært med på å forme ditt syn på lekser nå som du er lærer?

Definisjon på lekser: "Lekser er oppgaver som elever pålegges å ta med seg hjem og gjøre etter skolen. Det kan være alle mulige oppgaver, og det er som regel lærere som gir dem/den ut. Etterhvert som man blir eldre får man flere og vanskeligere lekser" (Wikipedia, 2014)

9. - Hvor enig er du med denne definisjonen av lekser?

- Helt enig
- Nokså enig
- Verken enig eller uenig
- Nokså uenig
- Helt uenig

10. - Begrunn svaret ditt

Thomas Nordahl sier at lekser må ha moderat omfang, , stoffet må være gjennomgått av lærer på forhånd og leksene skal ikke a større vanskelighetsgrad enn at elevene har store muligheter for å mestre dem.

11. - Hvor enig er du i det Thomas Nordahl sier om leksene?

Helt enig

Nokså enig

Verken enig eller uenig

Nokså uenig

Helt uenig

12. - Begrunn svaret ditt

13. - Gir du elevene dine lekser?

Ja

Nei

Av og til

14. - Hvorfor gir du /gir du ikke elevene lekser?

15. - Tror du elevene vil bli mer eller mindre motivert til læring/skolearbeid hvis du innfører/fjerner leksene?

Mer motivert

Uendret

Mindre motivert

Annet

16. - Begrunn svaret ditt

"Den gode lærer inspirerer til at alle elever lærer, og at undervisningen gjennomføres på en slik måte at elevene får erfaring med å lykkes i sitt arbeid, tror på sine egne evner, utvikler seg og opplever en positiv skolelivskvalitet." (Bjørnsrud og Nilsen, 2008)

17. Hvor enig er du i at lekser er med på å gi elevene den positive skolelivskvaliteten som Bjørnsrud og Nilsen skriver om?

Helt enig

Nokså enig

Verken enig eller uenig

Nokså uenig

Helt uenig

18. Begrunn svaret ditt

19. - Forventer du at foreldrene hjelper elevene med leksene/hjemmearbeid?

Ja

Nei

Av og til

20. Hvordan tenker du at foreldrene hjelper elevene?

- Mange av dagens skoleelever er gjerne på skolen fra tidlig morgen til sen ettermiddag, og når de kommer hjem er det ofte middag, fritidsaktiviteter og andre gjøremål som må gjøres. Mange elever er da slitne etter en lang dag på skolen, og trenger kanskje å slappe av litt og gjøre noe annet enn mer skolearbeid. Foreldrene er slitne etter en lang dag på jobb og har kanskje ikke tid til å hjelpe med leksene. Kan en da forvente at foreldrene og elevene setter seg ned med leksene hver ettermiddag?

21. Hvor enig er du med utsagnet over?

- Helt enig
- Nokså enig
- Verken enig eller uenig
- Nokså uenig
- Helt uenig

- Enkelte ting i skolen er ting som må øves mye på og som trenger at elevene øver hjemme. Både lesing og matematikk er noen av disse tingene.

22. Hvor enig er du i utsagnet over?

- Helt enig
- Nokså enig
- Verken enig eller uenig
- Nokså uenig
- Helt uenig

Samtidig viser studien at blant de elever som bruker tid på lekser, så bruker elever med lav sosioøkonomisk bakgrunn mer tid enn elever med høy sosioøkonomisk bakgrunn.

23. - Hvor enig er du i utsagnet over, sett i forhold til din klasse?

Helt enig

Nokså enig

Verken enig eller uenig

Nokså uenig

Helt uenig

Marte Rønning (2010) har gjennom sin undersøkelse og analyse av TIIMS 2007 funnet ut at resultatene indikerer en positiv effekt av hjemmelekser på elevprestasjoner. Hun ser også at elever med lav sosioøkonomisk bakgrunn presterer bedre jo mindre lekser de blir tildelt.

24. - Hvor enig er du i utsagnet over, sett i forhold til din klasse?

Helt enig

Nokså enig

Verken enig eller uenig

Nokså uenig

Helt uenig

25. Begrunn svaret ditt:

- Leksene skaper mange konflikter og ulyst blant elevene. I en leksefri skole trenger ikke elevene møte på skolen med angst for at de ikke har gjort det pålagte hjemmearbeidet, sier Odd Valdermo.

26. - Hvor enig er du i utsagnet over?

Helt enig

Nokså enig

Verken enig eller uenig

Nokså uenig

Helt uenig

Vedlegg 4 - Mail fra kunnskapsdepartementet:

Anna-Marie Torbergsen anna.marie.torbergsen@gmail.com

Deres ref Vår ref Dato 14/2230- 07.07.14

Spørsmålombehovet for lekseriskolen

Takk for din henvendelse.

Det er skolen selv som avgjør om den vil på legge elevene lekser, og et flertall av skolene har valgt dette. Skolen kan imidlertid velge å organisere opplæringen uten å gi elevene hjemmearbeid. Det sentrale er at skolen legger opp opplæringen slik at den er egnet til at eleven kan nå kompetanse målene.

Forskning viser at det er avgjørende hva slags lekser som gis, hvor mye som gis og hvordan de følges opp av læreren. For eksempel bør det ikke være for mye lekser, leksene må følges opp av læreren, og leksene bør ikke inneholde nytt stoff som ikke er gjennomgått i timen.

Lykke til med masteroppgaven! Med hilsen

Kari Brustad (e.f.) avdelingsdirektør

Dokumentet elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Viktoria Wrenbro rådgiver

Opplæringsavdelingen

Postadresse Postboks 8119 Dep 0032 Oslo postmottak@kd.dep.no

Kontoradresse Kirkeg. 18

<http://www.kd.dep.no/>

Telefon* 22 24 90 90* Org no. 872 417 842

Saksbehandler Viktoria Wrenbro 22 24 75 38

Side 2